YOHANA
Baaru nnaa kɛ̀ Yohana kɛ̃̀

Yaaya Batisikɛri kɔ̃n Yesu ìba káakunɔ 1:1-1:51
Yesu yãdannɛna 2:1-12:50
Yesu kuuna Yerusalɛmu 13:1-17:26
Yesu gana kɔ̃n à fɛɛnao 18:1-20:31
Yesu bɔ à mɔna a ìbanɔzi 21:1-21:35

Yesu Kirisi mɔna anduna guu

1 Zaa káaku Yã kuu, Yã pì kú kɔ̃n Ludao, Yã pìn
Luda ũ.
2 À kú kɔ̃n Ludao zaa káaku.
3 Luda pɔ́ píngi kɛ̀ à gãzĩmɛ, pɔ́kee kuu kɛ̀ à kɛ̀ à
sairo.
4 À guun wɛ̃̀ndi kún, ben wɛ̃̀ndi pì dɛ gupuraa ũ
gbɛ̃nɔnɛ.
5 Gupuraa pì è pu gusiaan, ben gusiaa pì é e à
daàlaro.
6 Luda gbɛ̃ke zĩ̀ à tɔ́n Yaaya.
7 À mɔ̀ gupuraa pì sèedadee ũmɛ, à gupuraa pì yã
ò gbɛ̃nɔnɛ, lɛ baade píngi à náanɛ kɛ à gãzĩ.
8 Àmbe gupuraa pì ũro, à mɔ̀ gupuraa pì sèedadee
ũmɛ.
9 Gupura yãpuradee kɛ̀ è guu pu baade píngine
bé èe mɔɔ anduna guu.
10 Yã pì kú anduna guu. Baa kɛ̀ Luda anduna kɛ̀
à gãzĩ, anduna e à dɔ̃ro.
11 À mɔ̀ a bɛ, ben à gbɛ̃nɔɔ e à síro.
12 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ zɛ̀o wà à náanɛ kɛ̀nɔ sɔ̃, à ń gbá zɛ́ aɔ̃
gɔ̃̀ Luda nɛ́nɔ ũ.

13 Aɔ̃ ina pì e bɔ gbɛ̃ke aru guuro, èe bɔ mɛ̀fɛɛna
ke gɔ̃gbɛ̃ pɔyezi kiiaro, Luda bé à ń í.
14 Yã pì kɛ̀ gbɛ̃ntee ũ, à gurɔplaa kɛ̀wao, ben wa
à gakui è, De Luda Nɛ́ mɛ̀n do léle gakuimɛ, à gbɛ̃kɛ
kɔ̃n yãpuraao papana.
15 Yaaya à sèeda kɛ̀ à pṹtã à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ ma à yã òn
yɛ̀, ma bè gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ ma gbɛraa dɛmala kɛ̀ à kuu
ma ã yãnzi.
16 À gbɛ̃kɛ papana guu à gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ wa baadenɛ,
ben wa aubarika è didikɔ̃a.
17 Luda a doka kpàwa Musa gãzĩ, à gbɛ̃kɛ kɔ̃n
yãpuraao kɛ̀we Yesu Kirisi gãzĩmɛ.
18 Gbɛ̃kee e wɛ́ɛ si Ludalɛ zikiro. Luda Nɛ́ mɛ̀n do
léle kɛ̀ kú a De kuu pì bé à tò wà à dɔ̃.

Yaaya Batisikɛri sèedakɛna Yesu yã musu (Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

19 Yuda gbãadee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yerusalɛmunɔ sa'ori
kenɔ kɔ̃n Levi bori kenɔ zɩ̃̀ Yaayaa, ben aɔ̃ à là wà
bè: Dén n ũu? Yã kɛ̀ à òńnɛn yɛ̀.
20 À òńnɛ wásawasa, èe yãke utɛńnɛro à bè:
Mɛsayan ma ũro.
21 Ben aɔ̃ à là wà bè: Dén n ũ sɛɛ? Iliamɛn ũɔ́? À
wèńla à bè: Auo! Ben aɔ̃ ɛ̀ara wà à là dɔ: Annabi ìsin
n ũɔ́? À wèńla à bè: Auo!
22 Ben aɔ̃ bènɛ dɔ: Dén n ũ sɔ̃ɔ? Ǹ owe lɛ wà gá
wà o gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ wa zĩinɔnɛ. Dian nɛ́ɛ oo nà zĩnda yã
musuu?
23 Ben à bè lán annabi Isaya ò nà:

Gbɛ̃ kɛ̀ a kòto dɔ gbáann ma ũ,

kɛ̀ èe bee wà zɛ́ poro Diinɛ.

24 Gbɛ̃ kɛ̀ wà ń zĩ pìnɔ sɔ̃ bɔ̀ Farisinɔ kiiamɛ.

25 Ben aɔ̃ à là wà bè: Zaakɛ Mɛsayan n ũro ke Ilia ke
annabi ìsi, bɔ́yãnzi nɛ́ɛ gbɛ̃nɔ batisi kɛɛzi?
26 Yaaya wèńla à bè: Mɛɛ̀ gbɛ̃nɔ batisi kɛ kɔ̃n ío,
mɔde gbɛ̃kee kú a tɛ́ á à dɔ̃ro.
27 Àmbe é mɔ́ ma gbɛra, mɛ́ɛ ká mà à kyatee
bɔbɔnɛro.
28 Yã pìnɔ kɛ̀ Bɛtani kɛ̀ kú Yoda baamɛ, guu kɛ̀ Yaaya
e gbɛ̃nɔ batisi kɛɛn.

Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɛ̀ Ludaa kpà

29 Kɛ̀ guu dɔ̀, Yaaya Yesu è èe mɔɔ a kiia, ben à bè:
Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɛ̀ Ludaa kpà à anduna durun goon yɛ̀.
30 Gbɛ̃ pì yãn má ò yã ma bè, gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ ma
gbɛraa dɛmala, kɛ̀ à kuu ma ã yãnzi.
31 Má à dɔ̃ yãro, mɔde ma mɔ, mɛ́ɛ gbɛ̃nɔ batisi
kɛɛ lɛ Isarailinɔ à dɔ̃ yãnzimɛ.
32 Yaaya à sèeda kɛ̀ à bè: Má è Luda Nini bɔ̀
ludambɛ lán pɔ̃tɛ̃ɛ bà à mɔ̀ à zɔ̃̀a.
33 Mɛ́ɛ à dɔ̃ yãro. Kɛ̀ Luda ma zĩ gbɛ̃nɔ batisi kɛ, à
bèmɛ gbɛ̃ kɛ̀ má è a Ninii mɔ̀ à pìtaa, àmbe eé gbɛ̃nɔ
batisi kɛ kɔ̃n Ninii pìo.
34 Ma beee è, ma sɔ̃ɔ sèeda kɛ̀ kɛ̀ àmbe Luda Nɛ́ ũ.

Yesu ìba kɑ́akunɔ

35 Kɛ̀ guu dɔ̀, Yaaya ɛ̀ara à kú gwe dɔ kɔ̃n a ìba gɔ̃ɔn
plaaanɔ.
36 Kɛ̀ à Yesu è èe gɛ̃tɛɛ, à bè: Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɛ̀ Ludaa
kpàn gwe!
37 Kɛ̀ ìba gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ yã pì mà, aɔ̃ bɔ̀ wà tɛ̀
Yesuzi.
38 Yesu lìɛ à è aɔ̃ɔ tɛ́azi, ben à ń lá à bè: Bɔ́n á yezi?
Aɔ̃ bènɛ: N bɛɛ kú mámɛ Rabi? Tɔ́ pì bè Dannɛri.
39 À wèńla à bè: À mɔ́ à gwa. Ben aɔ̃ gàa wà guu
kɛ̀ à kún è, ben aɔ̃ gɔ̃̀o zĩ beeea. Uusiɛ mɔ̀ siigɔ̃ taka.

40 Gɔ̃ɔn plaaa kɛ̀ aɔ̃ Yaaya yã mà aɔ̃ bɔ̀ wà tɛ́ Yesuzi
pìnɔ, aɔ̃ gbɛ̃ doo nɛ́ Simɔ Pita dãaro Andurumɛ.
41 À gàa à a vɛ̀i Simɔ lè gĩa, ben à bènɛ: Wa Mɛsaya
è. Tɔ́ pìn wè be dɔ Kirisi.
42 Ben à gàao Yesu kiia. Yesu à gwà tíii à bè:
Yohana nɛ́ Simɔn n ũ. Weé bennɛ Pitamɛ sa. Tɔ́ pì
bè gbɛ̀.
43 Kɛ̀ guu dɔ̀, Yesu yezi à tá Galili bùsun, ben à dà
Filipilɛ à bènɛ: Ǹ tɛ́mazi.
44 Filipi pì nɛ́ Anduru kɔ̃n Pitao bɛ wɛ́tɛ Bɛtɛsaida
gbɛ̃mɛ.
45 Ben Filipi gàa à Natanaɛli lè à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ Musa
a yã ò a doka guu, bensɔ̃ annabinɔ a yã ò dɔ, wa à
è. Yusufu nɛ́ Yesumɛ. Nazarɛti gbɛ̃mɛ.
46 Natanaɛli bènɛ: Gbɛ̃ maaa é bɔ Nazarɛtiɔ́?
Filipi bènɛ: Ǹ mɔ́ ǹ gwa.
47 Kɛ̀ Yesu Natanaɛli è èe mɔɔ a kiia, à à yã ò à bè:
Isaraili yãpuradeen yɛ̀, à nɔ̀sɛ mɔnafiki vĩro.
48 Ben Natanaɛli bènɛ: Ń ma dɔ̃ mámɛ? Ben Yesu
wèàla à bè: Ai Filipi gɔ̃ gá n sísi, ma n e kãkã lí gbáru.
49 Ben Natanaɛli bènɛ: Rabi, Luda Nɛ́n n ũ,
Isarailinɔ Kínan n ũ.
50 Yesu bènɛ: Kɛ̀ má ònnɛ ma n e kãkã lí gbáru bé
à tò n ma náanɛ kɛ̀ɔ́? Nɛ́ yã bíta e dɛ kɛ̀la.
51 À ɛ̀ara à bènɛ dɔ: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, é
ludambɛɛ e wɛ̃kɔ̃ana, Luda malaikanɔ égɔ̃ didii
Gbɛ̃ntee Nɛ́a aɔ̃gɔ̃ pitaaa.

2

Nɔsɛna zaa Kana

1 À gurɔ aagɔ̃dee zĩ wèe nɔɔ sɛɛ zaa Kana, Galili
bùsun. Yesu da kú gwe,

2 ben wà Yesu kɔ̃n a ìbanɔ sìsi nɔsɛ kiia dɔ.
3 Kɛ̀ geepiwɛ̃ɛ kɛ̀sã, Yesu da bènɛ: Aɔ̃ɔ wɛ̃ɛ vĩ dɔro
nɛ́.
4 Ben Yesu wèàla à bè: À kɛ̀ dia n ma le beeeoee?
À gurɔɔ e kámɛ kɔ̀ro.
5 Ben à da bè zĩkɛrinɔnɛ: Lán eé oare nà, à kɛ lɛ.
6 Gbɛ̀ orozãnɔɔ kú gwe mɛ̀n swɛɛdo Yudanɔ
gbãsĩbɔ'ikabɔnɔ ũ. À kenɔ è í sí lita basiigɔ̃mɛ, à
kenɔ sɔ̃ baswɛɛdo.
7 Ben Yesu bè zĩkɛrinɔnɛ: À í káka orozã kènɔn à
pa. Ben aɔ̃ í kàkan à pà yɛ́lɛlɛ.
8 Ben à bèńnɛ: À tɔ́ à gáo kɔ̃kɔ̃'orinɔ gbɛ̃nsinɛ sa.
Ben aɔ̃ɔ tɔ̀ wà gàaonɛ.
9 Kɛ̀ gbɛ̃nsi pì í liɛna wɛ̃ɛ ũu pì dầ, èe dɔ̃ guu kɛ̀ à
bɔ̀nlo, mɔde zĩkɛri kɛ̀ aɔ̃ í pì tɔ̀nɔɔ dɔ̃. Ben gbɛ̃nsi pì
nɔzã sìsi
10 à bènɛ: Wɛ̃ nnaan wè kpáḿma gĩa. Gurɔɔ kɛ̀ í ń
kũ, ben wè mɔ́ kɔ̃n gɛbuo sa. Mpi sɔ̃, n wɛ̃ nnaa tò
zãa.
11 Yesu dabuyãkɛna káakupɔn gwe, kɛ̀ à kɛ̀ zaa
Kana, Galili bùsun. À tɔ́ bɔ̀, ben à ìbanɔ à náanɛ kɛ̀.
12 Beee gbɛra Yesu gàa Kapɛnamu kɔ̃n a dao kɔ̃n
a dãaronɔ kɔ̃n a ìbanɔo, mɔde aɔ̃ɔe gurɔplaa kɛ
gwero.

Yesu kuuna Luda ua
(Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46)

13 Kɛ̀ Yudanɔ Banla zĩbaa kà kĩi, ben Yesu gàa
Yerusalɛmu.
14 À è wèe zùnɔ kɔ̃n sãanɔ kɔ̃n lukulukunɔ yaa
Luda ua guu, ɔɔlendekɛrinɔɔ vɛ̃ɛna gwe.
15 Ben à bàflã tầ à pɛ̀ḿma aɔ̃ bɔɛ kɔ̃n sãanɔ kɔ̃n
zùnɔ píngi. À ɔɔlendekɛri pìnɔ ɔɔ fầakɔ̃a, à ń teebunɔ
yìpa à kwɛ̀ńnɛ.

16 Ben à bè lukulukuyari pìnɔnɛ: À pɔ́ pìnɔ sɛ́ɛ à
bɔo píngi. Àton ma De ua kɛ yàra ũro.
17 Ben yã̀ kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn kɛ̀kii dɔ̀ à ìbanɔn kɛ̀ à
bè: N ua yã ma kũ gbãa maamaa.
18 Ben Yuda gbãadeenɔ à là wà bè: Dabuyã
kpareen nɛ́ kɛwe lɛ wà dɔ̃ kɛ̀ ń yã beee kɛna iko vĩi?
19 Yesu wèńla à bè: À Luda kpɛ́ kɛ̀ wí, mɛ́ ɛara mà
kpɛ́ pì fɛɛ gurɔ aagɔ̃ɔ dagura.
20 Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Wɛ̃̀ baplaa
awɛɛswɛɛdon wà kpɛ́ pì bò, ben mmɔn nɛ́ fɛɛ
gurɔ aagɔ̃ɔ guuɔ́?
21 Mɔde Luda kpɛ́ kɛ̀ à tɛ́a pì, à mɛ̀ yãn èe oo.
22 Kɛ̀ Yesu fɛ̀ɛ bɔna gaan, yã kɛ̀ à ò pì dɔ̀ à ìbanɔn,
ben aɔ̃ yã kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn sì kɔ̃n yã kɛ̀ Yesu ò pìo.

Yesu baade píngi nɔ̀sɛ dɔ̃

23 Kɛ̀ Yesu kú Yerusalɛmu Banla zĩbaa zĩ wà à
náanɛ kɛ̀ pari, kɛ̀ wà dabuyã kɛ̀ à kɛ̀nɔ è yãnzi.
24 Yesu e ń náanɛ kɛro, zaakɛ à baade píngi nɔ̀sɛ
dɔ̃.
25 Èe kɛ séto gbɛ̃ke gbɛ̃ yã ònɛro, zaakɛ à yã kɛ̀ kú
baade nɔ̀sɛ guu dɔ̃.

3

Yesu kɔ̃n Nikodɛmuo

1 Farisi kee kuu kɛ̀ wè benɛ Nikodɛmu. Yuda
gbãadeenɔ dokemɛ.
2 À mɔ̀ Yesu kiia gwãavĩ à bènɛ: Rabi, wá dɔ̃ kɛ̀
ḿbe dannɛri kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia ũ, zaakɛ gbɛ̃ke é fɔ̃ à
dabuyã kɛ̀ nɛɛ̀ kɛɛnɔ kɛro, sé Ludaa kúo.
3 Ben Yesu bènɛ: Yãpuraan mɛ́ɛ oonnɛ, tó èe kɛ
wà gbɛ̃ kɛ̀kɛ wà à ì dɔ baasiro, eé fɔ̃ àgɔ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀
Luda kiia dɔ̃ro.

4 Ben Nikodɛmu Yesu là à bè: Weé gbɛ̃ kɛ̀ zi kũ̀ i
diamɛ? Eé ɛara à gɛ̃ a da gbɛɛɛn lɛ wà kɛkɛ wà à i
dɔn yɔ́?
5 Ben Yesu wèàla à bè: Yãpuraan mɛ́ɛ oonnɛ, tó
èe kɛ wà gbɛ̃ ì kɔ̃n ío kɔ̃n Luda Ninio baasiro, eé fɔ̃
à gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guuro.
6 Gbɛ̃ntee nɛ́'ina nɛ́ mɛ̀ yãmɛ, Luda Nini nɛ́'ina nɛ́
nini yãmɛ.
7 Ǹton tó yã kɛ̀ má ònnɛɛ bɔ n saɛro, séto wà kɛkɛ
wà a i dɔ.
8 Ĩa è káka guu kɛ̀ à yezin. Nɛɛ̀ à kĩi ma, ń dɔ̃ guu
kɛ̀ à bɔ̀n ke guu kɛ̀ èe gaanlo. Lɛn ègɔ̃ dɛ lɛ kɔ̃n gbɛ̃
kɛ̀ Luda Nini à ìo.
9 Ben Nikodɛmu à là à bè: Yã beee é sí kɛ sɔ̃ɔ́?
10 Yesu wèàla à bè: N Isarailinɔ yãdannɛri ina
ben ń beee dɔ̃roo?
11 Yãpuraan mɛ́ɛ oonnɛ, yã kɛ̀ wá dɔ̃ɔn wée oo. Yã
kɛ̀ wá è sèedan wée kpaa, ben ée gii wa yã sízi.
12 Lán ma anduna yã òare nà, ben a gi sízi, tó ma
ludambɛ yã òare, é síɔ́?
13 Gbɛ̃kee e gá ludambɛ zikiro, sé Gbɛ̃ntee Nɛ́ kɛ̀
bɔ̀ gwee baasiro.
14 Lán Musa mlɛ̃̀ sɛ̀ à dɔ̀ musu gbáan nà, lɛn weé
Gbɛ̃ntee Nɛ́ sɛ́ wà dɔ musu lɛ,
15 lɛ gbɛ̃ kɛ̀ èe à náanɛ kɛɛ gɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ.
16 Zaakɛ Ludaa ye andunazi à kɛ̀ bíta, ben à a Nɛ́
mɛ̀n do léle kpà, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ èe à náanɛ kɛɛ tón garo, sé
àgɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ.
17 Ludaa e a Nɛ́ zĩ anduna guu lɛ à yã vɛ̃ɛ an-
dunaa yãnzinlo, lɛ anduna mìsina e à gãzĩ yãnzimɛ.
18 Yã é vɛ̃ɛ à náanɛkɛriaro. Yã gĩakɛ à vɛ̃̀ɛ à
náanɛkɛrisaia kɔ̀, kɛ̀ èe Luda Nɛ́ mɛ̀n do léle pì náanɛ

kɛro yãnzi.
19 Pɔ́ kɛ̀ tò yã vɛ̀ɛ gbɛ̃nɔan yɛ̀: Gupuraa mɔ̀ an-
duna guu, mɔde gbɛ̃nɔɔ ye gusiaazi dɛ gupuraa
pìla, kɛ̀ aɔ̃ yãkɛnanɔɔ zaa yãnzi.
20 Zaakɛ zaakɛri píngi è za gupuraammɛ, è mɔ́
gupuraa kiiaro, lɛ à yãkɛnanɔ tón bɔ gupuraaaro
yãnzi.
21 Gbɛ̃ kɛ̀ è zĩi kɛ yãpuraaa, àmbe è mɔ́ gupura
kiia, lɛ wàgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ kuuna Luda guun à yã pìnɔ kɛ̀n.

Yaaya Batisikɛri sèedakɛna Yesu yã musu

22 Beee gbɛra Yesu gàa Yudea bùsun kɔ̃n a ìbanɔ.
À gurɔplaa kɛ̀ńyo gwe, èe gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ.
23 Yaaya e gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ se zaa Ainɔ, Salimu
saɛ, zaakɛ í di gwe. Wègɔ̃ mɔɔ à kiia, ben è ń batisi
kɛ.
24 Zaakɛ wèe Yaaya da kpɛ́siaan kɔ̀ro.
25 Gurɔ beeea Yaaya ìba kenɔ nà lɛokpakɔ̃akɛnaa
kɔ̃n Yuda gbãade keo gbãsĩbɔna yã musu.
26 Ben aɔ̃ sɔ̃̀ Yaayazi wà bè: Rabi, gbɛ̃ kɛ̀ kúnyo yã
Yoda baa kãa kpa, kɛ̀ n à yã òwee bé èe gbɛ̃nɔ batisi
kɛɛ tia, baade píngi e gaa à kiia.
27 Yaaya bèńnɛ: Gbɛ̃ke è fɔ̃ à pɔ́ke e à síro, tó èe kɛ
Luda à gbà baasiro.
28 Ámbe ma sèedadeenɔ ũ kɛ̀ ma bè mámbe Mɛsaya
ũro. Ma bè Luda ma zĩ mà dɔnɛ aɛmɛ.
29 Nɔsɛri bé à nɔɔ vĩ. Nɔsɛri gbɛ̃nna sɔ̃ ègɔ̃ zɛ à saɛ
è swã kpá à yãzi, nɔsɛri kòto è à pɔɔ kɛ nna. Lɛn sɔ̃
ma pɔnnaa kɛ̀ bíta lɛ.
30 Séde àpi gɔ̃ kaara mapi sɔ̃ màgɔ̃ lagoo.

Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ musu

31 Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ musu dɛ baade píngila. Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀
tɔɔtɛ nɛ́ anduna gbɛ̃mɛ, anduna yãn è o. Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀
ludambɛ sɔ̃ɔ dɛ baade píngila,
32 ègɔ̃ pɔ́ kɛ̀ à è kɔ̃n yã kɛ̀ à mào sèeda kɛɛ, ben
gbɛ̃kee e à yã siiro.
33 Gbɛ̃ kɛ̀ à à yã sì zɛ̀o kɛ̀ Luda nɛ́ yãpuradeemɛ.
34 Gbɛ̃ kɛ̀ Luda à zɩ̃̀ pì è Luda yã o, zaakɛ Luda a
Ninii kpàa papanamɛ.
35 De Ludaa ye a Nɛ́zi, ben à pɔ́ píngi nànɛ a ɔzĩ.
36 Gbɛ̃ kɛ̀ èe Nɛ́ pì náanɛ kɛɛ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ.
Gbɛ̃ kɛ̀ èe gii à yã mazi é wɛ̃̀ndi pì ero, Luda pɔfɛ̃ kpɛ́
kúamɛ.

4

Yesu kɔ̃n Samaria nɔgbɛ̃o

1 Farisinɔɔ mà kɛ̀ Yesu e gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ èe ìbanɔ
ee dɛ Yaayala.
2 Èe kɛ Yesu bé è ń batisi kɛ a zĩndaro, à ìbanɔ bé
wè kɛ.
3 Kɛ̀ Yesu yã pì mà, à fɛ̀ɛ Yudea à ɛ̀ara èe taa Galili.
4 Kɛ̀ èe gaa sɔ̃, à kṹ̀ à bɔɛ Samaria bùsun.
5 Ben à kà Samaria wɛ́tɛ kɛ̀ wè be Sika. À zã̀ kɔ̃n
tɔɔtɛ kɛ̀ Yakubu kpà a nɛ́ Yusufuaoro.
6 Yakubu lɔ̀gɔ kú gwe. Yesu táa ò à kpàsa, ben a
vɛ̃̀ɛ lɔ̀gɔ pì saɛ. Ɔfãntɛ̃ kà mìdangura.
7 Samaria nɔgbɛ̃ ke mɔ̀ í tɔ́, ben Yesu bènɛ: Ǹ ma
gba í mà mi.
8 À ìbanɔ sɔ̃ gàa pɔ́blee lú wɛ́tɛ guu.
9 Ben nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Yudan n ũ, Samaria nɔgbɛ̃n
ma ũ, ben nɛ́ɛ ímina wɛ́ɛ kɛɛmaa? Zaakɛ Yudanɔ kɔ̃n
Samariadeenɔ yã è kɔ̃ sɛ́ro.

10 Ben Yesu bènɛ: Tó ń gbaa kɛ̀ Luda è dańnɛ dɔ̃
kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ èe í wɛ́ɛ kɛɛmmaao, lɛ ḿbe nɛ́ wɛ́ɛ kɛa à
n gba í wɛ̃̀ndidee.
11 Nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Baa, ń googa vĩro. Lɔ̀gɔ kɛ̀ sɔ̃ wɛ̀ɛ
zã̀. Nɛ́ í wɛ̃̀ndidee pì e mámɛ?
12 Ń dɛ wa dezi káaku Yakubula gwɛɛ? Àmbe à lɔ̀gɔ
pì tòwe. Àpi à í mì kɔ̃n a nɛ́nɔ kɔ̃n a pɔ́kãdeenɔ.
13 Ben Yesu bènɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ í kɛ̀ mì, ímii é ɛara à à
dɛmɛ dɔ.
14 Gbɛ̃ kɛ̀ eé í kɛ̀ mɛ́ kpáa mi sɔ̃, ímii é à dɛ ziki dɔro.
Zaakɛ í kɛ̀ mɛ́ kpáa é gɔ̃ à nɔ̀sɛ guu íbɔki í kɛ̀ eé bɔɛnɛ
wɛ̃̀ndi kɛ̀ eé yãaroo ũmɛ.
15 Ben nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Baa, ǹ ma gba í pì, lɛ ímii tón
ma dɛ mà mɔ í tɔ́ kɛ̀ dɔro.
16 Yesu bènɛ: Ǹ gá n zã sísi à mɔ́ lɛdo.
17 Nɔgbɛ̃ pì wèàla à bè: Má gɔ̃ɔ vĩro. Ben Yesu
bènɛ: Kɛ̀ n bè, ń gɔ̃ɔ vĩro, n yã ò a zɛ́amɛ.
18 N zã kɛ̀ gɛ̃̀n sɔɔro, ben gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ ń kúo tiaa nɛ́ n
zãnlo. N yãpuraa ò.
19 Ben nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Baa, má dɔ̃̀ sa kɛ̀ annabin n
ũ.
20 Wa dezinɔ dɔnzi kɛ̀ Ludanɛ kpiii kɛ̀ musu,
apinɔ sɔ̃ eè be Yerusalɛmu bé guu kɛ̀ wà dɔnzi
kɛnnɛ ũ.
21 Yesu bènɛ: Nɔgbɛ̃, ǹ ma yã sí. Gurɔkee e suu kɛ̀
é dɔnzi kɛ De Ludanɛ kpiii kɛ̀ musu ke Yerusalɛmu
dɔro.
22 Apinɔ, eè dɔnzi kɛ Ludanɛ, mɔde á à dɔ̃ro,
wapinɔ sɔ̃, weè dɔnzi kɛnɛ, bensɔ̃ wá à dɔ̃, zaakɛ
mìsina è bɔ wa Yudanɔ kiiamɛ.
23 Gurɔɔ e suu à kà kɔ̀, kɛ̀ dɔnziri yãpuradeenɔ
é dɔnzi kɛ De Ludanɛ kɔ̃n yãpuraao kɔ̃n à Ninii

gbãaao. Gbɛ̃ beee takanɔn De Luda e wɛtɛɛ aɔ̃ dɔnzi
kɛare.
24 Luda nɛ́ niniimɛ, séde gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è dɔnzi kɛnɛnɔ
dɔnzi kɛnɛ kɔ̃n yãpuraao kɔ̃n à Ninii gbãaao.
25 Ben nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Má dɔ̃ kɛ̀ Mɛsaya kɛ̀ wè benɛ
Kirisi é mɔ́. Tó à mɔ̀, eé yã píngi bɔkɔ̃tɛwe.
26 Ben Yesu bènɛ: Mamɔma kɛ̀ mɛ́ɛ yã oonnɛɛ,
mámbe à ũ.
27 Gurɔ beeea Yesu ìbanɔ sù, aɔ̃ à lè èe yã oo kɔ̃n
nɔgbɛ̃o. À bɔ̀ ń saɛ, mɔde aɔ̃ gbɛ̃kee e à la bɔ́n à
yeziro ke bɔ́yãnzi èe yã oo kɔ̃n nɔgbɛ̃ pìoziro.
28 Ben nɔgbɛ̃ pì a loo tò gwe, à gɛ̃̀ wɛ́tɛ guu à bè
gbɛ̃nɔnɛ:
29 À mɔ́ à gɔ̃gbɛ̃ ke gwa. À yã kɛ̀ má kɛ̀nɔ òmɛ píngi.
Ke Mɛsaya pìmɛ gwɛɛ?
30 Ben aɔ̃ bɔ̀ɛ wɛ́tɛ guu, aɔ̃ɔe gaa Yesu kiia.
31 Gurɔ beeea sɔ̃ Yesu ìbanɔ bènɛ: Rabi, nɛ́ pɔ́
bleroo?
32 Ben à bèńnɛ: Má pɔ́ble ke vĩ kɛ̀ á dɔ̃ro.
33 Ben à ìbanɔ kɔ̃ làla wà bè: Gbɛ̃ke mɔ̀nɛ pɔ́bleeon
yɔ́?
34 Ben Yesu bèńnɛ: Ma pɔ́bleen gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi
pɔyezikɛna ũ ai mà zĩi kɛ̀ à dàmɛɛ mì dɛ.
35 Apinɔ eè be mɔ siigɔ̃ɔ bé à gɔ̃̀ kɛ̀ pɔ́kɛ̃gurɔɔ é ká.
Mɛ́ɛ ooare, à wɛ́ɛ sɛ́ à buraanɔ gwa, zaakɛ pɔ́nɔ mà
aɔ̃ kà kɛ̃na.
36 Pɔ́kɛ̃ri e a asaia ee kɔ̀, èe gbɛ̃nɔ kaakɔ̃a wɛ̃̀ndi kɛ̀
è yãaro pɔ́ ũ, lɛ pɔ́tɔ̃ri kɔ̃n pɔ́kɛ̃rio pɔnnaa kɛ lɛdo.
37 Zaakɛ yã kɛ̀kii nɛ́ yãpuraamɛ: Gbɛ̃ke bé è pɔ́ tɔ̃,
gbɛ̃ke kɛ̃.
38 Ma a zĩ pɔ́ kɛ̃ gura kɛ̀ ée zĩi kɛɛnlo. Gbɛ̃ pãndenɔ
bé wà zĩi kɛ̀ gwe, ben ée ń zĩi àre blee.

39 Samaria gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú wɛ́tɛ pì guunɔ Yesu náanɛ
kɛ̀ pari yã kɛ̀ nɔgbɛ̃ pì òńnɛ yãnzi, kɛ̀ à bè à yã kɛ̀ á
kɛ̀nɔ òare píngi.
40 Beee yãnzi kɛ̀ aɔ̃ kà Yesu kiia, aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀a à
gɔ̃ńyo, ben à kɛ̀ńyo gurɔ plaa.
41 Kɛ̀ Yesu yã òńnɛ, gbɛ̃ pãndenɔ a náanɛ kɛ̀ pari-
pari.
42 Ben aɔ̃ bè nɔgbɛ̃ pìnɛ: Èe kɛ yã kɛ̀ ń òwe yãnzin
wa à náanɛ kɛ̀zi adoro. Wa à yã mà wa zĩndamɛ, ben
wá dɔ̃̀ sa kɛ̀ anduna Mìsirin à ũ yãpura.

Gbãadee nɛ́ kɛ̃kɔ̃ana

43 Kɛ̀ à gurɔplaa kɛ̀ńyo, à gbɛran à tà Galili,
44 zaakɛ à bè annabi ègɔ̃ bɛ̀ɛ vĩ a zĩnda bùsunlo.
45 Kɛ̀ à kà Galili, Galilideenɔ gbãakɛ kpàzi, zaakɛ
aɔ̃ gàa wà Banla zĩbaa kɛ̀ Yerusalɛmumɛ, ben aɔ̃ yã
kɛ̀ à kɛ̀ zĩbaa pì zĩnɔ è píngi.
46 Ben Yesu ɛ̀ara à gàa Kana, gura kɛ̀ à í lìɛn
geepiwɛ̃ɛ ũ. Bùsu gbãade kee kú gwe, à nɛ́gɔ̃gbɛ̃ e
gyãa kɛɛ zaa Kapɛnamu.
47 Kɛ̀ à mà Yesu bɔ̀ Yudea à sù Galili, ben à gàa à
kiia à wɛ́ɛ kɛ̀a à gá a nɛ́ kɛ̃kɔ̃a, zaakɛ à kú gaa lɛ́zĩ.
48 Ben Yesu bènɛ: Tó èe kɛ a dabuyãnɔ kɔ̃n
yãbɔnsaɛnɔ è baasiro, é ma náanɛ kɛro.
49 Ben gbãadee pì bènɛ: Baa, ǹ mɔ́ lɛ ma nɛ́ kpɛ́ à
ga.
50 Yesu bènɛ: Ǹ tá bɛ. N nɛ́ é garo. Gɔ̃gbɛ̃ pì yã kɛ̀
Yesu ònɛ sì, ben à dà zɛ́n.
51 Kɛ̀ à tɛ́ zɛ́n, à dàkɔ̃rɛ kɔ̃n a zĩ̀rinɔ, ben aɔ̃ bènɛ à
nɛ́ kuu.
52 Ben à ń lá à bè: Gurɔ zaka kparee takan à kɛ̀
sɔ̃̀ɔ? Ben aɔ̃ bènɛ: Gĩa fãantɛ̃ mɔ̀ do zakan mɛ̀wãaa
pì kɛ̃̀a.

53 Ben de pì dɔ̃̀ kɛ̀ gurɔ zaka kɛ̀ Yesu òare kɛ̀ a nɛ́ é
garoon gwe. Ben aɔ̃ à náanɛ kɛ̀, àpi kɔ̃n a bɛdeenɔ ń
píngi.
54 Sèeda plaadee kɛ̀ Yesu kɛ̀ bɔna Yudea suna
Galilin gwe.

5

Gyɑ̃re kɛ̃kɔ̃ana dada'okiia

1 Beee gbɛra Yudanɔ zĩbaa ke kà, ben Yesu ɛ̀ara à
gàa Yerusalɛmu.
2 Dada'okii kú gwe Sã Gɛ̃kii saɛ kɛ̀ wè be Bɛtɛsɛda
kɔ̃n Eberu yãɔ. Dada'okii pì kámmabokii vĩ lɛo
sɔɔro,
3 gyãreenɔ ègɔ̃ daɛnan paripari, vɩ̃̀anɔ kɔ̃n ɛrɛnɔ
kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ mɛ̀guu fɛ̃fɛ̃nanɔ.
4-5 Gɔ̃gbɛ̃ kee kú gwe èe gyãa kɛɛ à kà wɛ̃̀ baplaa
plaasai.
6 Kɛ̀ Yesu à è daɛna gwe, à dɔ̃̀ kɛ̀ èe gyãa kɛɛ a gì
kɛ̀ maamaa, ben à bènɛ: Ń yezi ǹgɔ̃ aafiaɔ́?
7 Ben gyãree pì wèàla à bè: Maree, má gbɛ̃ke vĩ à
ma da í guu gurɔɔ kɛ̀ à dègero. Tó mɛ́ɛ gaa gɛ̃n, gbɛ̃
pãnde è gĩakɛ à gɛ̃ ma ãmɛ.
8 Yesu bènɛ: Ǹ fɛɛ ǹ zɛ, ǹ n pɛ̀ sɛ́ ǹ táa o.
9 Gwe gɔ̃ɔ gɔ̃gbɛ̃ pì aafia è. À a pɛ̀ sɛ̀ à táa ò. Gurɔɔ
pì nɛ́ kámmaboguɾɔɔ zĩmɛ,
10 ben Yuda gbãadeenɔ bè gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃̀kɔ̃a pìnɛ:
Kámmaboguɾɔɔ zĩn gbɑ̃̀a. À zɛ́ vĩ ǹgɔ̃ n pɛ̀ sɛnaro.
11 À wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ ma gba aafia bé à òmɛ mà
a pɛ̀ sɛ́ mà táa o.
12 Ben aɔ̃ à là wà bè: Dé bé à bènnɛ ǹ n pɛ̀ sɛ́ ǹ táa
oo?

13 Gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃̀kɔ̃a pì dɔ̃ tó dénlo, zaakɛ Yesu gɛ̃̀tɛ
parii kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔ tɛ́mɛ.
14 Beee gbɛra Yesu à è Luda ua guu, ben à bènɛ:
Ǹ ma, n aafia è. Ǹton durun kɛ dɔro, lɛ yã kɛ̀ zaa dɛ
beeelaa tón n le dɔro yãnzi.
15 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì gàa à ò Yuda gbãadeenɔnɛ kɛ̀ Yesu
bé à tò a aafia è.
16 Ben gbãadee pìnɔ wɛ́ɛ tã̀ Yesua, kɛ̀ è yã beee
takanɔ kɛ kámmaboguroɔ zĩ yãnzi.
17 Ben Yesu wèńla à bè: Ma De ègɔ̃ zĩi kɛɛ
kámmabosaimɛ, lɛn mɛ́ɛ kɛɛ lɛ se.
18 Yã beee yãnzi gbãadee pìnɔɔ e Yesu wɛtɛɛ wà à
dɛzi dɛ káakula. Èe kɛ kɛ̀ è kámmaboguroɔ zĩ yã daro
ado yãnzinlo, kɛ̀ è be Ludan a De ũ, èe a zĩ̀nda kɛɛ
sɛ̃nkpɛ kɔ̃n Ludao yãnzimɛ.

Luda Nɛ́ iko

19 Yesu ɛ̀ara à wèńla à bè: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare,
Luda Nɛ́ è fɔ̃ à yãke kɛ kɔ̃n a zĩ̀nda gbãaaoro, sé yã
kɛ̀ à è a Dee e kɛɛ baasiro, zaakɛ yã kɛ̀ à De è kɛ píngi,
àmbe à Nɛ́ pì è kɛ se.
20 Zaakɛ De Ludaa ye a Nɛ́zi, è yã kɛ̀ è kɛ píngi
ɔdɔanɛ. Eé yã kɛ̀ bíta dɛ beeelaa ɔdɔanɛ, eé bɔ a saɛ.
21 Lán De Luda è gɛ̀nɔ vu à wɛ̃̀ndi kpáḿma nà, lɛn
à Nɛ́ è wɛ̃̀ndi kpá gbɛ̃ kɛ̀ à yezinɔa lɛ.
22 De Luda è yãkpaɛ kɛ kɔ̃n gbɛ̃keoro, à
yãkpaɛkɛna gbãa píngi kpà a Nɛ́a,
23 lɛ baade píngi bɛ̀ɛ li a Nɛ́nɛ, lán aɔ̃è li De Ludanɛ
nà. Gbɛ̃ kɛ̀ èe bɛ̀ɛ li Luda Nɛ́nɛro, adee e bɛ̀ɛ lii à De
kɛ̀ à à zĩ̀nɛro.
24 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ èe ma yã maa,
bensɔ̃ èe gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩ náanɛ kɛɛ, adee wɛ̃̀ndi kɛ̀ è

yãaroo vĩ. Yã é vɛ̃ɛaro, adee bɔ̀ gaan à gɛ̃̀ wɛ̃̀ndi
guumɛ.
25 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, gurɔkee e suu à kà kɔ̀, kɛ̀
gɛ̀nɔ é Luda Nɛ́ kòto ma, aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ mànɔ é fɛɛ.
26 Lán De Luda wɛ̃̀ndikpammana gbãa vĩ nà, lɛn
à wɛ̃̀ndikpammana gbãaa kpà a Nɛ́a lɛ dɔ.
27 À yãkpaɛkɛna gbãaa kpàa dɔ, kɛ̀ à dɛ Gbɛ̃ntee
Nɛ́ ũ yãnzi.
28 Àton tó beee bɔ a saɛro, zaakɛ gurɔkee e suu kɛ̀
gɛ̀ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú mira guunɔ é à kòto ma
29 wà bɔɛ ń píngi. Maakɛrinɔ é fɛɛ wà gɛ̃ wɛ̃̀ndi
guu, zaakɛrinɔ sɔ̃ yãvɛ̃ɛmmana guu.
30 Mɛɛ̀ fɔ̃ mà yãke kɛ kɔ̃n ma zĩnda gbãaaoro. Mɛɛ̀
yãkpaɛ kɛ lán à òmɛ nàmɛ, mɛɛ̀ yãkpaɛ kɛ a zɛ́a,
zaakɛ mɛɛ̀ ma zĩnda pɔyezi wɛtɛro, sé gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi
pì pɔ́.

Yesu iko sèedadeenɔ

31 Tó má dɛ ma zĩnda sèedadee ũ, lɛ ma yã náanɛ
vĩro.
32 Sèedade pãndee kuu kɛ̀ è ma yã o, má dɔ̃ kɛ̀ ma
yã kɛ̀ è oo náanɛ vĩ.
33 Baa apinɔ, a gbɛ̃nɔ zɛ̃̀ Yaayaa, ben à yãpuraa
òare.
34 Mɛ́ɛ mɛ̀ kpá gbɛ̃ntee sèedadekɛnaaro, mɛ́ɛ beee
ooare lɛ à e à bɔ zia yãnzimɛ.
35 Yaaya dɛ lán fitia kɛ̀ nana èe guu puu bà, ben a
we à pɔnnaa kɛ̀ à gupuraazi gurɔ plaa.
36 Yã kɛ̀ De Ludaa dàmɛ mà kɛɛnɔ, kɛ̀ mɛ́ɛ kɛɛ pìnɔɔ
dɛare sèeda ũ, kɛ̀ De Luda bé à ma zĩ. Ma sèeda pì
dɛ Yaaya pɔ́la.
37 Ma De kɛ̀ ma zĩi ma yã ò dɔ. Ée à kòto ma zikiro,
ée wɛ́ɛ siàlɛro,

38 à yã e vɛ̃ɛkii e a swɛ̃̀ guuro, kɛ̀ ée gbɛ̃ kɛ̀ à à zɛ̃̀
náanɛ kɛro yãnzi.
39 Eè Luda yã tàasi kɛ, zaakɛ eègɔ̃ daa gwen é
wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo en. Ma yãn takada pì e oo sɔ̃,
40 mɔde ée gii mɔ́ ma kiiazi lɛ à wɛ̃̀ndi pì e.
41 Mɛ́ɛ sáabu wɛtɛɛ gbɛ̃ntee kiiaro,
42 mɔde má a dɔ̃, má dɔ̃ kɛ̀ á ye Ludaziro.
43 Ma mɔ kɔ̃n ma De tɔ́o, ben ée ma síro. Tó gbɛ̃
pãnde mɔ̀ kɔ̃n a zĩnda tɔ́o, é à sí.
44 Lán eè sáabu wɛtɛkɔ̃a nà, mɔde eè sáabu wɛtɛ
Luda mɛ̀n do lélea lɛro, é kɛ dia à ma yã síi?
45 Àtongɔ̃ daa mámbe mɛ́ gá kɔ̃n a yão ma De
kiiaro, Musa kɛ̀ a wɛ́ɛ dɔzi bé eé gá a yão.
46 Tó a Musa yã sì, lɛ a ma yã sì se, zaakɛ ma yãn
à kɛ̃̀ Luda yãn.
47 Kɛ̀ ée yã kɛ̀ à kɛ̃̀ Luda yãnnɔ síro, é kɛ dia à ma
yã síi?

6

Pɔ́blekpana gɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔroonɔa (Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17)

1 Beee gbɛra Yesu bikũ̀ Galili sɛ̀bɛ kɛ̀ wè be dɔ
Tiberia baa.
2 Gbɛ̃nɔ gɔ̃ tɛ́zi paripari, kɛ̀ aɔ̃ à dabuyãnɔ è dian
èe gyãreenɔ kɛ̃ɛkɔ̃ana yãnzi.
3 Ben Yesu dìdi à vɛ̃̀ɛ sĩ̀sĩa kɔ̃n a ìbanɔ.
4 Yudanɔ Banla zĩbaa kà kĩi.
5 Kɛ̀ Yesu wɛ́ɛ sɛ̀ musu, à è gbɛ̃nɔɔ e mɔɔ a kiia
paripari, ben à Filipi là à bè: Mákpan wé pɔ́blee lún
lɛ gbɛ̃nɔ blee?
6 À beee ò lɛ à Filipi yɔ̃ à gwa yãnzimɛ, zaakɛ à dɔ̃
lán é kɛ nà.

7 Ben Filipi wèàla à bè: Kondogi ɔɔ mɛ̀n wàa do
burɛdi, baa tó wà lìli baadenɛ fétefete, eé mɔ́ḿmaro.
8 À ìbanɔ doke Anduru, Simɔ Pita dãaro bènɛ:
9 Nɛ́gɔ̃gbɛ̃ kee kú kɛ̀, à burɛdi aaga vĩ mɛ̀n sɔɔro
kɔ̃n kpɔ̀ nɛ́ngonɔ mɛ̀n plaa. Bɔ́n beee é kɛ parii
kɛ̀nɔnɛ?
10 Yesu bè: À gbɛ̃nɔ vɛ̃ɛvɛ̃ɛ. Sɛ̃̀ di guu pìn, ben aɔ̃
vɛ̃̀ɛvɛ̃ɛ. Gɔ̃gbɛ̃nɔ kà gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔro taka.
11 Yesu burɛdi pìnɔ sɛ̀ à aubarika dàn, ben à
kpàatɛtɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ vɛ̃ɛna pìnɔnɛ lán aɔ̃ɔ yezi nà. Lɛn
à kpɔ̀ kpàḿma lɛ dɔ.
12 Kɛ̀ aɔ̃ kã̀ ń píngi, à bè a ìbanɔnɛ: À à kpaaa kɛ̀ gɔ̃̀
sɛ́ɛ píngi, lɛ à ke tón kɛ pãro.
13 Ben aɔ̃ burɛdi mɛ̀n sɔɔroo kɛ̀ wà sò pì kpaaa kɛ̀
gɔ̃̀nɔ sɛ̀ɛ gbíi kuri awɛɛplaaa pà.
14 Kɛ̀ wà dabuyã kɛ̀ Yesu kɛ̀ pì è wà bè: Gbɛ̃ pì nɛ́
annabi kɛ̀ èe mɔɔ anduna guumɛ yãpura.
15 Yesu dɔ̃̀ kɛ̀ wà yezi wà mɔ́ wà a kũ wà a ká kí
ũ kɔ̃n gbãaaomɛ, ben à gùńnɛ gwe à ɛ̀ara à dìdi sĩ̀sĩ
musu ado.

Yesu táa'ona sɛ̀bɛla
(Mat 14:22-33, Maa 6:45-52)

16 Kɛ̀ uusiɛ kɛ̀, à ìbanɔ gàa sɛ̀bɛ baa.
17 Ben aɔ̃ gɛ̃̀ góro'itɛ guu, aɔ̃ɔe bikũu sɛ̀bɛ pì baa
kãa Kapɛnamu kpa. Guu gĩakɛ à sì Yesu e ká ń kii
kɔ̀ro.
18 Zàga'ĩa gbãaa kàka, ben í e fɛɛɛ.
19 Kɛ̀ à ìbanɔ góro lì wà kà kiloo sɔɔro ke swɛɛdo
taka, ben aɔ̃ Yesu è èe táa oo íla, èe sɔ̃ɔ ń górozi, ben
vĩa ń kũ.
20 Ben à bèńnɛ: Mámbee! Àton tó vĩa a kũro.

21 Aɔ̃ wèzi à gɛ̃ góro guu, ben góro pì kà guu kɛ̀ aɔ̃ɔe
gaan gɔ̃ɔ.

Gbɛ̃nɔ Yesu wɛtɛna

22 Kɛ̀ guu dɔ̀ parii kpɛ́ zɛna sɛ̀bɛ baa kãa. Aɔ̃ɔ dɔ̃
kɛ̀ góro'itɛ kú gwe yã mɛ̀n domɛ, Yesu sɔ̃ èe gɛ̃ góro
pì guu kɔ̃n a ìbanɔro, aɔ̃ tà ńtɛ̃ɛmɛ.
23 Zãazãa góro'itɛ pãndenɔ bɔ̀ Tiberia, aɔ̃ mɔ̀ guu
kɛ̀ kĩi kɔ̃n guu kɛ̀ wà burɛdi sòn-o, kɛ̀ Dii sáabu kpà.
24 Kɛ̀ parii pì è àpi ke à ìbanɔɔ kú gwe dɔro, aɔ̃ gɛ̃̀
góro pìnɔ guu aɔ̃ gàa à wɛtɛ Kapɛnamu.

Yesu bé pɔ́blee kɛ̀ è ń ká wɛ̃̀ndia ũ

25 Kɛ̀ aɔ̃ à è sɛ̀bɛ baa gwe, aɔ̃ bènɛ: Rabi, n ka kɛ̀
bɔrɛmɛ?
26 Yesu bèńnɛ: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, ée ma wɛtɛɛ
burɛdi kɛ̀ á sò a kã yãnzimɛ, èe kɛ dabuyã kɛ̀ á ènɔ
yãnzinlo.
27 Àton zĩi kɛ pɔ́blee kɛ̀ è yãa yãnziro, sé pɔ́blee kɛ̀
è ń ká wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãarooa. Gbɛ̃ntee Nɛ́ bé eé a gba
pɔ́blee pì, zaakɛ àpin De Luda a sèeda kɛ̀a.
28 Ben aɔ̃ à là wà bè: Dian wé kɛ nà wà yã kɛ̀
Ludaa yezi wà kɛɛ kɛɛ?
29 Yesu wèńla à bè: Yã kɛ̀ Ludaa yezi à kɛɛn yɛ̀: À
gbɛ̃ kɛ̀ à à zì̃ náanɛ kɛ.
30 Aɔ̃ bènɛ: Dabuyã kpareen nɛ́ kɛwe, lɛ wà e wà
n náanɛ kɛɛ? Yã kpareen nɛ́ kɛɛ?
31 Wa dezinɔ mana blè gbáan lán wà kɛ̃̀ Luda yãn
nà wà bè: A pɔ́blee kɛ̀ bɔ̀ musu kpàḿma aɔ̃ blè.
32 Ben Yesu bèńnɛ: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, èe kɛ
Musa bé à pɔ́blee kɛ̀ bɔ̀ musu kpàawaro. Ma De bé è
pɔ́ble yãpuradee kɛ̀ bɔ̀ musu kpáawa.

33 Pɔ́blee kɛ̀ Ludaa kpà pìn gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ musu è
wɛ̃̀ndi kpá andunaa ũ.
34 Aɔ̃ bènɛ: Mare, ǹgɔ̃ pɔ́ble beee taka kpaawa
gurɔ píngi.
35 Ben Yesu bèńnɛ: Mámbe pɔ́blee kɛ̀ è ń ká
wɛ̃̀ndia ũ. Nɔaa é gbɛ̃ kɛ̀ mɔ̀ ma kiia dɛro, ímii é ma
náanɛkɛri dɛ zikiro.
36 Baa kɔ̃n beeeo lán má òare nà, baa kɛ̀ a ma e,
ée ma náanɛ kɛro.
37 Gbɛ̃ kɛ̀ ma Dee kpàmaa é mɔ́ ma kiia, mɛ́ pɛ́ gbɛ̃
kɛ̀ mɔ̀ ma kiiaa zikiro.
38 Èe kɛ ma zĩnda pɔyezi yãnzin ma bɔ musu ma
mɔziro, sé gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩ pɔ́.
39 Pɔ́ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi pì yezin yɛ̀: Màton tó gbɛ̃ kɛ̀
à kpàmaanɔ ke sãsãro. À yezi mà ń fɛɛ ziaa zĩ.
40 Zaakɛ pɔ́ kɛ̀ ma Dee yezin yɛ̀: Gbɛ̃ kɛ̀ wɛ́ɛ pɛ̀ à
Nɛ́a bensɔ̃ èe à náanɛ kɛɛ gɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ,
mɛ́ à fɛɛ ziaa zĩ.
41 Ben Yuda gbãadeenɔ zɔka kàzi, kɛ̀ à bè ambe
pɔ́blee kɛ̀ bɔ̀ musu ũ yãnzi.
42 Aɔ̃ bè: Gbɛ̃ pì nɛ́ Yesu Yusufu nɛ́nloo? Wá à de
kɔ̃n à dao dɔ̃ nɛ́! Ben èe bee a bɔ musumɛ.
43 Yesu bèńnɛ: Àton zɔka káro.
44 Gbɛ̃ke é fɔ̃ à mɔ ma kiiaro, tó èe kɛ ma De kɛ̀ ma
zĩi à sìsi baasiro, mɛ́ à fɛɛ ziaa zĩ.
45 À kɛ̃na annabinɔ takada guu wà bè: Luda bé
eé yã da baadenɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ De Luda yã mà bensɔ̃ à à
yã dà, àmbe è mɔ́ ma kiia.
46 Èe kɛ gbɛ̃ke De Luda è kɔ̃n wɛ́ɛonlo. Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀
à kiia bé à à è ado.
47 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, ma náanɛkɛri wɛ̃̀ndi kɛ̀ è
yãaroo vĩ.
48 Mámbe pɔ́blee kɛ̀ è ń ká wɛ̃̀ndia ũ.

49 A dezinɔ mana blè gbáan, baa kɔ̃n beeeo aɔ̃
gàga.
50 Pɔ́blee kɛ̀ è bɔ musu sɔ̃, tó gbɛ̃ blè, eé garo.
51 Mámbe pɔ́ble wɛ̃̀ndidee kɛ̀ bɔ̀ musu pì ũ. Tó gbɛ̃
à kɛ̀ blè, eégɔ̃ kuu gurɔ píngi. Pɔ́blee kɛ̀ mɛ́ kpáḿman
ma mɛ̀baasi ũ, lɛ anduna gɔ̃ wɛ̃̀ndi vĩ yãnzi.
52 Ben gbãadee pìnɔɔ e lɛokpakɔ̃a kɛɛ kɔ̃o wà bè:
Gbɛ̃ pì é fɔ̃ à a mɛ̀baasi kpáwa wà són yɔ́?
53 Ben Yesu bèńnɛ: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, tó ée
Gbɛ̃ntee Nɛ́ mɛ̀baasi só a à aru mìro, égɔ̃ wɛ̃̀ndi vĩro.
54 Gbɛ̃ kɛ̀ è ma mɛ̀baasi só à ma aru mii wɛ̃̀ndi kɛ̀
è yãaroo vĩ. Mámbe mɛ́ à fɛɛ ziaa zĩ.
55 Zaakɛ ma mɛ̀baasi nɛ́ pɔ́ble yãpuraamɛ, ma
aru nɛ́ ímina yãpuraamɛ.
56 Gbɛ̃ kɛ̀ è ma mɛ̀baasi só à ma aru mii kú ma
guu, má sɔ̃ɔ kú à guu.
57 Lán De Luda Wɛ̃̀ndide ma zĩ bensɔ̃ má kuu à
yãnzi nà, lɛn gbɛ̃ kɛ̀ è ma mɛ̀baasi só égɔ̃ kuu ma
yãnzi lɛ.
58 Pɔ́blee kɛ̀ bɔ̀ musun gwe. À dɛ lán pɔ́blee kɛ̀ a
dezinɔ blè aɔ̃ gà bàro. Pɔ́ble beee blèri égɔ̃ kuu gurɔ
sãnda píngimɛ.
59 Yesu yã beeenɔ ò gurɔɔ kɛ̀ èe yã daańnɛ
Kapɛnamu aduakɛkpɛmmɛ.

Yesu ìba kenɔ bɔrukpɛɛkɛna

60 Kɛ̀ à ìbanɔ yã pì mà, aɔ̃ paridee bè: Yã gbãaamɛ,
dé bé eé beee fɔ̃ɔ?
61 Yesu dɔ̃ a swɛ̃̀ guu kɛ̀ a ìbanɔɔ e zɔka kaa yã pì
musu, ben à bèńnɛ: Yã pì e a fuuɔ́?
62 Tó á è Gbɛ̃ntee Nɛ́ fɛ̀ɛ èe taa guu kɛ̀ à kún yã sɔ̃
nɛ́?

63 Luda Nini bé è wɛ̃̀ndi kpáḿma, mɛ̀baasi nɛ́
pɔ́kenlo. Yã kɛ̀ má òareenɔn Luda Nini kɛ̀ è ń ká
wɛ̃̀ndia yã ũ.
64 Mɔde a gbɛ̃kenɔ e ma náanɛ kɛro. Zaakɛ Yesu
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a náanɛ kɛroonɔ dɔ̃ zaa káaku kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀
eé a kpáḿmao.
65 Ben à bè dɔ: Beee yãnzin má òarezi, gbɛ̃ke é fɔ̃
à mɔ́ ma kiiaro, séto De Luda à gbà zɛ́.
66 Zaa gurɔ beeea à ìba kenɔ bɔ̀ru kpɛɛ paripari,
aɔ̃ɔe tɛ́zi dɔro.
67 Ben Yesu a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ là à bè:
Á yezi à tá sen yɔ́?
68 Simɔ Pita wèàla à bè: Dii, dé kiian wé gán? Ń
wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaro yã vĩ.
69 Wa n náanɛ kɛ̀, wá dɔ̃̀ kɛ Luda gbɛ̃ kɛ̀ à kú
adonan n ũ.
70 Yesu bèńnɛ: A gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaa kɛ̀nɔn má
sɛ̀roo? Baa kɔ̃n beeeo a gbɛ̃ doo nɛ́ ibilisimɛ.
71 Yudasi, Simɔ Isikariɔti nɛ́n à tɛ́a. Àpin gɔ̃ɔn kuri
awɛɛplaaa pìnɔ doke kɛ̀ eé à kpáḿma ũ.

7

Yesu kɔ̃n a dãaronɔ

1 Beee gbɛra Yesu gàa Galili wɛ́tɛ kɔ̃n wɛ́tɛo, zaakɛ
à yezi à lili o Yudearo, kɛ̀ Yuda gbãadeenɔɔ e à
wɛtɛɛ wà à dɛ yãnzi.
2 Yudanɔ Kutadɔna zĩbaa kà kĩi,
3 ben à dãaronɔ bènɛ: Ǹ fɛɛ gura kɛ̀ ǹ gá Yudea, lɛ
n ìba kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔ yã kɛ̀ nɛ́ɛ kɛɛnɔ e se.
4 Tó gbɛ̃ yezi à tɔ́ bɔ, è a yãnɔ kɛ utɛnaro. Lán nɛ́ɛ
yã kɛ̀nɔ taka kɛɛ nà, ǹ n zĩnda ɔdɔa andunanɛ.
5 Baa à dãaro pìnɔ aɔ̃ɔe à náanɛ kɛro.

6 Ben Yesu bèńnɛ: À gurɔɔ e kámɛ kɔ̀ro. Amɔanɔ
sɔ̃ á zɛ́ vĩ gurɔ sãnda píngi.
7 Anduna é we à zaaguro, mɔde à zàmagu kɛ̀ mɛɛ̀
be à yãkɛna zaa yãnzi.
8 À gá zĩbaakɛkiia, mɛ́ɛ gaaro, zaakɛ à gurɔɔ e
kámɛ kɔ̀ro.
9 Kɛ̀ à yã pì ò, ben à gɔ̃̀ Galili.

Yesu gana Kutadɔna zĩbaakɛkiia

10 Kɛ̀ à dãaro pìnɔ gàa zĩbaakɛkiia, gbasa àton gá.
Èe gá gbɛ̃nɔ wáaro, à gàa asii guumɛ.
11 Yuda gbãadeenɔɔ e à wɛtɛɛ zĩbaakɛkiia aɔ̃ bè:
Àpi kú máa?
12 Parii guu wèe yãbuu tãa maamaa à musu.
Gbɛ̃kenɔ bè: Gbɛ̃ maaamɛ. Gbɛ̃kenɔ bè: Auo, èe
gbɛ̃nɔ sãsãamɛ.
13 Gbɛ̃kee e a yã o gupuraaaro, kɛ̀ wèe vĩa kɛɛ
gbãadee pìnɔnɛ yãnzi.
14 Kɛ̀ zĩbaa kà a dagura, Yesu gàa Luda ua guu, èe
yã daańnɛ.
15 À yã bɔ̀ gbãadee pìnɔ saɛ wà bè: Gbɛ̃ kɛ̀ èe kyó
kɛroo bé à takada dɔ̃ lɛɔ́?
16 Ben Yesu bèńnɛ: Yã kɛ̀ mɛɛ̀ dańnɛ nɛ́ ma zĩnda
yãnlo, gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi yãmɛ.
17 Gbɛ̃ kɛ̀ yezi à zɛ kɔ̃n Luda pɔyezikɛnao égɔ̃ dɔ̃
tó ma yãdannɛna dɛ Luda pɔ́ ũ, kesɔ̃ ma zĩnda yãn
mɛ́ɛ oo.
18 Gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda yã oo e wɛtɛɛ à tɔ́ bɔmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀
è wɛtɛ à gbɛ̃ kɛ̀ a zĩi tɔ́ bɔɔ náanɛ vĩ, mɔnafiki kú à
guuro.
19 Musa e doka daareroo? A gbɛ̃ke yã pì kũna
sɔ̃ro. Bɔ́yãnzin ée wɛtɛɛ à ma dɛzi?

20 Ben gbɛ̃nɔ bènɛ: Ń zĩn vĩmɛ. Dé bé èe wɛtɛɛ à n
dɛɛ?
21 Yesu bèńnɛ: Dabuyã mɛ̀n don má kɛ̀, ben à bɔ̀
a píngi saɛ.
22 Musa bɑ̀ngukɛna yã dàare, ben eè bɑ̀ngu kɛ
kámmaboguroɔ zĩ. Ase èe kɛ Musa kiian à nàanlo, à
bɔ̀ a dezi káakunɔ kiiamɛ.
23 Lán wè bɑ̀ngu kɛ nénɛ kámmaboguroɔ zĩ nà
lɛ wàton bɔ Musa doka kpɛɛro yãnzi, à kɛ̀ dia
a pɔɔ fɛ̃namazi, kɛ̀ ma gbɛ̃ gbà aafia wásawasa
kámmaboguroɔ zĩi?
24 Àton yã gwa lán a wɛ́ɛ e ee nàro. À yã gwa a zɛ́a.

Yesun Mɛsaya ũɔ́?

25 Ben Yerusalɛmudeenɔ bè: Gbɛ̃ pì nɛ́ gbɛ̃ kɛ̀ wèe
à wɛtɛɛ wà à dɛɛnloo?
26 À gwa, èe yã oo gupuraaa, ben gbɛ̃kee e yã
liaro. Gbãadeenɔ à dɔ̃̀ Mɛsaya ũ yãpuraan yɔ́?
27 Wá dɔ̃ guu kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀kii bɔ̀n. Tó Mɛsaya mɔ̀,
weégɔ̃ dɔ̃ guu kɛ̀ à bɔ̀nlo.
28 Beee yãnzi gurɔɔ kɛ̀ Yesu e yã daańnɛ Luda ua
guu, à pũ̀tã à bè: Á ma dɔ̃ bensɔ̃ á dɔ̃ guu kɛ̀ ma
bɔn. Ase mɛ́ɛ mɔ́ kɔ̃n ma zĩndaoro. Gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi nɛ́
yãpuradeemɛ, ben á à dɔ̃ro.
29 Má à dɔ̃, zaakɛ ma bɔ à kiiamɛ, àmbe à ma zĩ.
30 Ben aɔ̃ɔe à wɛtɛɛ wà à kũ, mɔde gbɛ̃kee e ɔ
naaro, zaakɛ à gurɔɔ e papa kɔ̀ro.
31 Zà guu wà Yesu náanɛ kɛ̀ pari wà bè: Tó Mɛsaya
mɔ̀, eé dabuyã kɛ pari dɛ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀kii kɛ̀lan yɔ́?

Dogarinɔ zĩna aɔ̃ Yesu kũ

32 Kɛ̀ Farisinɔɔ mà wèe yãbuu tãa zà guu à yã
musu, ben sa'orikinɔ kɔ̃n Farisi pìnɔ dogarinɔ zɩ̃̀ wà
à kũ.
33 Ben Yesu bè: Ma kuunaao gɔ̃̀ féte, gbasa mà tá
gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi kiia.
34 É ma wɛtɛ à koramazi, zaakɛ é fɔ̃ à gá guu kɛ̀
má kúnlo.
35 Ben gbãadee pìnɔɔ e kɔ̃ lalaa: Mán à yezi à gán
kɛ̀ wé korazi? À yezi à gá wa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ fã̀akɔ̃a Giriki
bùsunɔ guu kiia lɛ à yã da Giriki pìnɔnɛn yɔ́?
36 Yã kɛ̀ à ò pì mì dɛ diamɛ? Kɛ̀ à bè wé a wɛtɛ wà
koraazi bensɔ̃ guu kɛ̀ á kún wé fɔ̃ wà gá gwero nɛ́.

Í kɛ̀ è ń ká wɛ̃̀ndia

37 Zĩbaa gurɔ zãa bíta zĩ Yesu fɛ̀ɛ à pũ̀tã à bè: Gbɛ̃
kɛ̀ ímii e à dɛɛ à mɔ́ ma kiia à í mi,
38 gbɛ̃ kɛ̀ èe ma náanɛ kɛɛ sɔ̃, í kɛ̀ è ń ká wɛ̃̀ndia égɔ̃
bàa lɛɛ zaa à nɔ̀sɛ guu lán wà kɛ̃̀ Luda yãn nà.
39 À yã kɛ̀ ò Luda Nini kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a náanɛ kɛɛnɔ
é sí yã musumɛ. Aɔ̃ɔ Luda Nini pì vĩ gĩaro, kɛ̀ Yesu e
gĩakɛ à tɔ́ bɔ kɔ̀ro yãnzi.

Gbɛ̃nɔ kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana Yesu yãnzi

40 Kɛ̀ gbɛ̃nɔ yã pì mà, gbɛ̃kenɔ bè: Gbɛ̃ kɛ̀kii nɛ́
annabi pìmɛ yãpura.
41 Gbɛ̃kenɔ bè: Gbɛ̃ kɛ̀kii nɛ́ Mɛsayamɛ. Mɔde
gbɛ̃kenɔ bè: Mɛsaya é bɔ Galili sɔ̃ɔ́?
42 Wà kɛ̃̀ Luda yãn wà bè, Mɛsaya nɛ́ Dauda
boriimɛ, eé bɔ Dauda bɛ wɛ́tɛ Bɛtɛlɛmumɛ.
43 Ben gbɛ̃nɔ kɛ̃̀kɛ̃kɔ̃a Yesu yãnzi.
44 Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ yezi wà à kũ, mɔde gbɛ̃kee e ɔ
naaro.

Yuda gbãadeenɔ è Yesu náanɛ kɛro

45 Ben dogarinɔ ɛ̀ara wà tà sa'orikinɔa kɔ̃n
Farisinɔ. Ben aɔ̃ ń lá wà bè: Bɔ́yãnzi ée à kũ a
suoziroo?
46 Dogari pìnɔ wèńla wà bè: Gbɛ̃kee e yã o lán gbɛ̃
kɛ̀kii bà zikiro.
47 Ben Farisinɔ bèńnɛ: À a likɔ̃a sen yɔ́?
48 Gbãadee ke Farisi ke à náanɛ kɛ̀n yɔ́?
49 Pari beee Luda yã dɔ̃ro, Luda lɛ́ kɛ̀ńnɛmɛ.
50 Nikodɛmu kɛ̀ gàa Yesu kiia yãa nɛ́ gbãadee pìnɔ
dokemɛ. À bèńnɛ:
51 Wa doka guu wà bè, wàton yã da gbɛ̃la a yã
mana sairo ke yã kɛ̀ à kɛ̀ dɔ̃na sairo.
52 Aɔ̃ bènɛ: Galili gbɛ̃n n ũ seɔ́? Ǹ tàasi kɛ ǹ gwa,
nɛ́ e kɛ̀ annabi ke è bɔ Galiliro.
53 Ben baade tà a bɛ.

8

Nɔgbɛ̃ kɛ̀ wà kṹ zinakɛna guu

1 Yesu gàa Kùkpɛ sı̃̀sı̃gɛɛzi.
2 Kɛ̀ guu dɔ̀ gɔ̃ɔ, à ɛ̀ara à gàa Luda ua guu. Baade
píngi mɔ̀ à kiia, ben à vɛ̃̀ɛ èe yã daańnɛ.
3 Ben ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ mɔ̀ à kiia kɔ̃n
nɔgbɛ̃ kɛ̀ wà kṹ zinakɛna guu, aɔ̃ à zɛ̀ zà guu
4 aɔ̃ bè Yesunɛ: Dannɛri, wà nɔgbɛ̃ kɛ̀ kṹ kɔ̃n
gɔ̃pɔsɛɛo wɛ́ɛdewɛ.
5 Wa doka guu Musa dìɛ wà nɔgbɛ̃ kɛ̀ taka pápa
gbɛ̀o wà à dɛmɛ. Ń è dia sɔ̃ɔ?
6 Aɔ̃ beee ò lɛ aɔ̃ à yɔ̃ wà gwa wà e wà yã daàla
yãnzimɛ. Ben Yesu nàɛ èe ɔgbɛ kɛ̃ɛ tɔɔtɛa.
7 Kɛ̀ aɔ̃ɔ kpɛ́ wèe à lalaa, ben à a mì sɛ̀ lezı̃ à bèńnɛ:
A gbɛ̃ kɛ̀ èe durun kɛ zikiroo à pá gbɛ̀o káaku.
8 Ben à ɛ̀ara à nàɛ èe ɔgbɛ kɛ̃ɛ tɔɔtɛa dɔ.

9 Kɛ̀ aɔ̃ɔ mà lɛ, ben aɔ̃ fȁakɔ̃a doodo sɛna zaa
gbɛ̃nsinɔa. Ben aɔ̃ Yesu tò ado kɔ̃n nɔgbɛ̃ pìo.
10 Ben à ɛ̀ara à a mì sɛ̀ lezĩ à bènɛ: Nɔgbɛ̃, aɔ̃ tà
mámɛ? Wèe yã danla dɔroo?
11 Nɔgbɛ̃ pì wèàla à bè: Baa, aɔ̃ gbɛ̃kee kú kɛ̀ dɔro.
Ben Yesu bènɛ: Mapi se, mɛ́ yã danlaro. Ǹ gá. Zaa
gbȁa ǹton durun kɛ dɔro.

Yesun gupuraa ũ andunanɛ

12 Ben Yesu yã ò gbɛ̃nɔnɛ dɔ à bè: Mámbe gupuraa
ũ andunanɛ, gbɛ̃ kɛ̀ tɛ́mazii égɔ̃ kú gusiaan dɔro,
gupuraa kɛ̀ è ń ká wɛ̃̀ndian adee égɔ̃ vĩ.
13 Ben Farisinɔ bènɛ: Ń dɛ n zĩnda sèedadee ũ, n yã
náanɛ vĩro.
14 Ben Yesu wèńla à bè: Baa tó mɛ́ɛ ma zĩnda yã
oo, ma yã náanɛ vĩ, zaakɛ má dɔ̃ guu kɛ̀ ma bɔn kɔ̃n
guu kɛ̀ mɛ́ɛ taan-o. Amɔanɔ sɔ̃, á guu kɛ̀ ma bɔn kɔ̃n
guu kɛ̀ mɛ́ɛ taan-o dɔ̃ro.
15 Ée ma taari ee gbɛ̃nteekɛɛmmɛ. Mɛ́ɛ gbɛ̃ke
taari e sɔ̃ro.
16 Tó ma gbɛ̃ taari è sɔ̃, taari'ena pì égɔ̃ náanɛ vĩ,
zaakɛ má kú madoro, ma De kɛ̀ ma zĩi kúmao.
17 À kú a doka takadan wà bè, sèedade gɔ̃ɔn
plaaanɔ yã bé à náanɛ vĩ.
18 Mámbe ma zĩnda sèedadee ũ. Ma De kɛ̀ ma zĩi nɛ́
ma sèedadeemɛ dɔ.
19 Ben aɔ̃ à là wà bè: N dee kú mámɛ? Yesu wèńla
à bè: Á ma dɔ̃ro, bensɔ̃ á ma De dɔ̃ro. Tó a ma dɔ̃, lɛ
a ma De dɔ̃.
20 Yesu yã beee ò ɔɔsikiia, gurɔɔ kɛ̀ èe yã daańnɛ
Luda ua guumɛ. Wèe à kũro, zaakɛ à gurɔɔ e papa
kɔ̀ro.

É fɔ̃ à gá guu kɛ̀ mɛ́ɛ taanlo

21 Ben Yesu bèńnɛ dɔ: Mɛ́ɛ taa, é ma wɛtɛ, mɔde é
ga a durun guumɛ. É fɔ̃ à gá guu kɛ̀ mɛ́ɛ taanlo.
22 Ben gbãadee pìnɔ bè: À bè wé fɔ̃ wà gá guu kɛ̀
ée taanlo. Eé a zĩnda dɛn yɔ́?
23 Ben Yesu bèńnɛ: Tɔɔtɛ kɛ̀ gbɛ̃nɔn a ũ, musu
gbɛ̃n ma ũ. Anduna kɛ̀ki gbɛ̃nɔn a ũ, anduna kɛ̀ki
gbɛ̃n ma ũro.
24 Beee yãnzin ma bèare é ga a durun guumɛ. Tó
ée sí kɛ̀ mámbe gbɛ̃ kɛ̀ má dɛ à ũu ũro, é ga a durun
guumɛ.
25 Ben aɔ̃ à là wà bè: Déme n ũu? Yesu wèńla à bè:
Gbɛ̃ kɛ̀ má òare zaa káakun ma ũ.
26 Má yã vĩ pari mà o a musu mà yã daoala. Gbɛ̃
kɛ̀ ma zĩi nɛ́ yãpuradeemɛ, yã kɛ̀ má mà à kiian mɛɛ̀
o andunanɛ.
27 Aɔ̃ɔe dɔ̃ kɛ̀ De Ludan à tɛ́aro,
28 ben Yesu bèńnɛ: Tó a Gbɛ̃ntee Nɛ́ sɛ̀ á dɔ̀ musu,
é gbasa à dɔ̃ kɛ̀ mámbe gbɛ̃ kɛ̀ má dɛ à ũu ũ. Mɛɛ̀
yãke kɛ kɔ̃n ma zĩndaoro, yã kɛ̀ ma Dee dàmɛɛn mɛɛ̀
o.
29 Gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi kúmao, èe ma tó madoro, zaakɛ
mɛɛ̀gɔ̃ yã kɛ̀ è kánɛ kɛɛ gurɔ píngi.
30 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu e yã pìnɔ oo, wà à náanɛ kɛ̀ pari.

Wɛ̃ɛnɛnɔ kɔ̃n zɔ̀nɔ

31 Ben Yesu bè Yuda gbãadee kɛ̀ aɔ̃ à yã sìnɔnɛ: Tó
á ma yã kũna, égɔ̃ dɛ ma ìbanɔ ũ yãpura.
32 Égɔ̃ yãpuraa dɔ̃, yãpuraa pì é tó à gɔ̃ a zĩnda vĩ.
33 Ben aɔ̃ bènɛ: Ibraĩ boriin wa ũ, wée zɔ̀ ble
gbɛ̃kenɛ zikiro. Ben nɛ́ɛ bee wé gɔ̃ wa zĩnda vĩɔ́?
34 Yesu wèńla à bè: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ è
durun kɛɛ nɛ́ durun zɔ̀mɛ.
35 Zɔ̀ kuu ua gbɛ̃ ũ gurɔ píngiro, ua nɛ́n ua gbɛ̃ ũ
gurɔ píngi.

36 Tó Luda Nɛ́ a bo zɔ̀bleen, é gɔ̃ a zĩnda vĩ yãpura.
37 Má dɔ̃ kɛ̀ Ibraĩ boriin a ũ, mɔde ée ma wɛtɛɛ à
ma dɛ kɛ̀ ma yã kú a nɔ̀sɛ guuro yãnzi.
38 Yã kɛ̀ má è ma De kiian mɛ́ɛ oo, yã kɛ̀ á mà a de
kiian ée kɛɛ.
39 Ben aɔ̃ bènɛ: Ibraĩn wa de ũ. Ben Yesu bèńnɛ:
Tó Ibraĩ nɛ́nɔn a ũ, lɛ a Ibraĩ dà sɛ̀ɛ.
40 Tia sa ée ma wɛtɛɛ à ma dɛ, mamɔma kɛ̀ ma
yãpuraa kɛ̀ má mà Luda kiia ɔ̀aree. Ibraĩ e yã beee
taka kɛro.
41 Ée a de yãkɛna kɛɛmɛ. Ben aɔ̃ bènɛ: Gi-
tasɔtɔnɛnɔn wa ũro. De mɛ̀n doon wá vĩ, àmbe Luda
ũ.
42 Yesu bèńnɛ: Tó a den Luda ũ, lɛ á yemazi, zaakɛ
Luda kiian ma bɔn ma mɔ. Mɛ́ɛ mɔ́ kɔ̃n ma zĩndaoro,
àmbe à ma zĩ.
43 À kɛ̀ dia ée ma yã dɔ̀rɔ dɔ̃roo? Kɛ̀ eè fɔ̃ à ma yã
dɔ̀rɔ dɔ̃ro yãnzimɛ.
44 A de Ibilisi pɔ́n a ũ, à pɔyezin á yezi à kɛ.
Gbɛ̃dɛrin à ũ zaa káaku, è zɛ kɔ̃n yãpuraaoro, kɛ̀
yãpuraa kú à nɔ̀sɛ guuro yãnzi. Tó à ɛgɛɛ tò, à zĩnda
dàn gwe, zaakɛ ɛgɛdeen à ũ, ɛgɛ mìmɛ.
45 Mapi sɔ̃, mɛɛ̀ yãpuraa o. Beee yãnzi eè ma yã
síro.
46 A tɛ́, dé bé eé be ma durun kɛ̀? Kɛ̀ yãpuraan
mɛ́ɛ oo, à kɛ̀ dia ée ma yã siiroo?
47 Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ Luda pɔ́ ũu è yã kɛ̀ Ludaa e oo mamɛ.
Á dɛ Luda pɔ́ ũro, beee yãnzin eè ma yã maziro.

Yesu dɛna Ibraĩla

48 Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Samaria gbɛ̃n n ũ! Ń
zĩn vĩmɛ! Ke yãpuranlo?
49 Ben Yesu bè: Má zĩn vĩro. Mɛɛ̀ bɛ̀ɛ li ma Denɛ,
mɔde eè ma kpɛ bɔ.

50 Mɛɛ̀ wɛtɛ mà a zĩnda tɔ́ bɔro, gbɛ̃ke bé è wɛtɛmɛ,
àmbe yãgɔ̃gɔ̃ri ũ.
51 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ è dɔ ma yãzi é ga
zikiro.
52 Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Wá dɔ̃ sa kɛ̀ ń zĩn vĩ.
Ibraĩ gà kɔ̃n annabinɔ píngi, ben nɛ́ɛ bee gbɛ̃ kɛ̀ è dɔ
n yãzi é ga zikirooɔ́?
53 Ń dɛ wa dezi Ibraĩ kɛ̀ gàlan yɔ́? Annabinɔ gàga
dɔ. Dén nɛ́ɛ n zĩnda diɛɛ à ũu?
54 Ben Yesu bè: Tó mɛ́ɛ ma zĩnda tɔ́ bɔɔmɛ, beee
bɛ̀ɛ vĩro. Ma De kɛ̀ ée bee à dɛ a Luda ũ, àmbe è ma
tɔ́ bɔ.
55 Á à dɔ̃ro, mɔde má à dɔ̃. Tó ma bè má à dɔ̃ro,
mɛ́gɔ̃ dɛ ɛgɛdee ũ lán a bàmɛ. Má à dɔ̃, ben má à yã
kũna.
56 A dezi káaku Ibraĩ pɔnnaa kɛ̀ ma gurɔ ena yã
musu. À è, ben à pɔɔ kɛ̀ nna.
57 Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Nɛ́ɛ ká wɛ̃̀ baplaa akuri
kɔ̀ro, ben n Ibraĩ èɔ́?
58 Yesu bèńnɛ: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, lɛ wèe Ibraĩ
i kɔ̀ro, má kuu.
59 Ben aɔ̃ gbè sɛ̀ɛ lɛ wà à pápao. Ben a a zĩnda ùtɛ
à bɔ̀ Luda ua guu.

9

Gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ wà ì vĩ̀a ũ kɛ̃kɔ̃ana

1 Kɛ̀ Yesu e lili oo, à gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ wà ì vĩ̀a ũu è.
2 Ben à ìbanɔ à là wà bè: Rabi, dé durun yãnzin
wà gbɛ̃ pì ì vĩ̀a ũzi? À zĩnda pɔ́ yãnzin yɔ́ɔ, ke à de
kɔ̃n à dao pɔ́mɛ?
3 Yesu wèńla à bè: Èe kɛ à̀pi ke à de kɔ̃n à dao
durun yãnzinlo. Lɛ wà Luda yãkɛna ea yãnzimɛ.

4 Séde wà gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi zĩi kɛ zaa gupura wɛ́ɛzĩ.
Gusiaa e suu kɛ̀ gbɛ̃ke é zĩ ke e à kɛ dɔro.
5 Gurɔɔ kɛ̀ má kú anduna guu, má dɛ gupuraa ũ
andunanɛ.
6 Kɛ̀ à ò lɛ, à lóu sù tɔɔtɛ, ben à yà à màma à wɛ́ɛnɔa.
7 À bènɛ: Ǹ gá ǹ uu pípi Siloamu í guu. Tɔ́ pì bè, í
gbarɛna. Ben à gàa à uu pìpi, ben à sù wɛ́ɛo wɛ̃na.
8 À fáandideenɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ à dɔ̃ baakɛri ũunɔ
bè: Gbɛ̃ kɛ̀ ègɔ̃ baa kɛɛ vɛ̃ɛna pìn gweroo?
9 Gbɛ̃kenɔ bè: Àpimɛ. Gbɛ̃kenɔ bè: Auo, adee
bɔ̀kɔ̃baomɛ. Gɔ̃gbɛ̃ pì bè: Mámbee!
10 Ben aɔ̃ à là wà bè: À kɛ̀ dia n wɛ́ɛ wɛ̃̀?
11 À wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Yesu bé à bùsu yà
à màma ma wɛ́ɛa, à bè mà gá uu pípi Siloamu í guu.
Kɛ̀ ma gaa ma uu pìpi, ben ma guu è.
12 Ben aɔ̃ à là wà bè: Àpi kú mámɛ? À bè: Má dɔ̃ro.

Farisinɔ yãlalana gbɛ̃ kɛ̀ dɛ vĩ̀a ũ yãaa

13 Ben aɔ̃ gàa Farisinɔ kiia kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ dɛ vĩ̀a ũ yãa
pìo.
14 Bensɔ̃ kámmaboguгɔɔ zĩn Yesu bùsu yà à à wɛ́ɛ
wɛ̃̀onɛ.
15 Ben Farisinɔ à là dɔ: Dian ń kɛ̀ nà n guu è? À
wèńla à bè: À bɔtɔnga mà ma wɛ́ɛamɛ. Kɛ̀ má pìpi,
ben ma guu è.
16 Ben Farisi kenɔ bè: Gbɛ̃ pì e bɔ Luda kiianlo,
zaakɛ è kámmaboguгɔɔ zĩ yã daro. Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bè:
Durunkɛri é fɔ̃ à dabuyã beeenɔ taka kɛɔ́? Ben aɔ̃
kɛ̃̀kɛ̃kɔ̃a.
17 Ben aɔ̃ à là dɔ: Mmɔn sɔ̃, gbɛ̃ kɛ̀ à n wɛ́ɛ wɛ̃̀nnɛɛ,
nɛ́ɛ à yã daa diamɛ? À bè: Annabimɛ.

18 Baa kɔ̃n beeeo gbãadeenɔɔ e sí kɛ̀ vl̀an à ũ
gbasa à wɛ́ɛ wɛ̃̀ro, ben aɔ̃ gàa wà à de kɔ̃n à dao sìsi.
19 Aɔ̃ ń lá wà bè: A nɛ́n yɛ̀ɔ́? A à ì vl̀a ũn yɔ́? À kɛ̀
dia èe guu ee saa?
20 Ben à de kɔ̃n à dao wèńla wà bè: Wá dɔ̃ kɛ̀ wa
nɛ́mɛ. Wa à ì vl̀a ũmɛ.
21 Mɔde lán à kɛ̀ nà èe guu ee sa, ke gbɛ̃ kɛ̀ à à wɛ́ɛ
wɛ̃̀nɛ, wá dɔ̃ro. À à la gwe. Gbɛ̃ ɔ̃ndɔ̃namɛ, eé fɔ̃ à a
zĩnda yã o.
22 À de kɔ̃n à dao ò lɛ, kɛ̀ aɔ̃ɔe vĩa kɛɛ gbãadeenɔnɛ
yãnzimɛ. Zaakɛ aɔ̃ zɛ̀o kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ bè Yesu nɛ́
Mɛsayamɛ, wà aduakɛkpɛ zɛ́ zɔ̃nɛ.
23 Beee yãnzin à de kɔ̃n à dao bè, gbɛ̃ ɔ̃ndɔ̃namɛ,
aɔ̃ à lazi.
24 Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ vl̀a ũ yãa pì sisina gɛ̃̀n plaadee guun
aɔ̃ bènɛ: Ǹ yãpuraa o Luda yãnzi. Wá dɔ̃ kɛ̀ gɔ̃gbɛ̃
pì nɛ́ durunkɛrimɛ.
25 Ben à bè: Tó durunkɛrimɛ, má dɔ̃ro. Yã mɛ̀n
don má dɔ̃. Vl̀an ma ũ yã, ben mɛ́ɛ guu ee sa.
26 Ben aɔ̃ à là wà bè: Bɔ́n à kɛ̀nnɛɛ? Dian à kɛ̀ nà
à n wɛ́ɛ wɛ̃̀nnɛɛ?
27 À wèńla à bè: Má òare kɔ̀, ée swã kpáro.
Bɔ́yãnzin á yezi à mazi dɔɔ? Á yezi à gɔ̃ à ìbanɔ ũ
sen yɔ́?
28 Ben aɔ̃ zɔka dɔ̀a wà bè: Ḿbe ń dɛ à ìba ũ gwe!
Wamɔwa sɔ̃ Musa ìbanɔn wa ũ.
29 Wá dɔ̃ kɛ̀ Luda yã ò Musao. Àmɔ sɔ̃, wá dɔ̃ guu
kɛ̀ à bɔ̀nlo.
30 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì bèńnɛ: À yãbɔnsaɛ ma gwe! À ma
wɛ́ɛ wɛ̃̀mɛ, ben á dɔ̃ guu kɛ̀ à bɔ̀nloɔ́?
31 Wá dɔ̃ kɛ̀ Luda è swã kpá durunkɛrinɔ yãziro,
mɔde è swã kpá a yãmari kɛ̀ aɔ̃è a pɔyezi kɛɛnɔ yãzi.

32 Zaa lán Luda anduna kàɛ nà, wèe ma gbɛ̃ke gbɛ̃
kɛ̀ wà à ì vɩ̃̀a ũu wɛ́ɛ wɛ̃̀nɛ zikiro.
33 Tó èe kɛ gbɛ̃ pì bɔ̀ Luda kiiaro, eé fɔ̃ à pɔ́ke kɛro.
34 Ben aɔ̃ bènɛ: Wà n i durun guu míɔmiɔmɛ, ben
nɛ́ɛ yã daaweɔ́? Ben aɔ̃ pɛ̀a.

Ludadɔ̃sai nɛ́ vɩ̃̀akũnamɛ

35 Yesu mà kɛ̀ wà pɛ̀a. Kɛ̀ à à è, à à là à bè: Nɛ́ɛ
Gbɛ̃ntee Nɛ́ náanɛ kɛɛɔ́?
36 Gɔ̃gbɛ̃ pì wèàla à bè: Mare, dén à ũ lɛ mà e mà
à náanɛ kɛɛ?
37 Yesu bènɛ: N à è, àmbe e yã oonyo.
38 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì bènɛ: Dii, mɛ́ɛ n náanɛ kɛɛ. Ben à
dɔnzi kɛ̀nɛ.
39 Ben Yesu bè: Gbɛ̃nɔ kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana yãnzin ma mɔzi
anduna guu kɛ̀, lɛ wɛ́ɛsiadeenɔ wɛ́ɛ kɛ̃, wɛ́ɛkɛ̃rinɔ gɔ̃
wɛ́ɛsiadeenɔ ũ.
40 Farisi kenɔ kú gwe. Kɛ̀ aɔ̃ yã pì mà, aɔ̃ bènɛ:
Wapinɔ, vɩ̃̀anɔn wa ũ seɔ́?
41 Ben Yesu bèńnɛ: Tó vɩ̃̀anɔn a ũ, lɛ á durun
vĩro. Mɔde kɛ̀ ée bee a wɛ́ɛ kɛ̃na yãnzi, a durun kpɛ́
kúaomɛ.

10

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n sãdãrio

1 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ è gɛ̃ sã karalɛnlo,
mɔde è vĩ karala gu pãnden, adee nɛ́ kpãimɛ, kpãi
wɛ́ɛdewɛmɛ.
2 Gbɛ̃ kɛ̀ è gɛ̃ karalɛn sɔ̃, adeen sãdãri ũ.
3 Kara dãkpari è zɛ́ wɛ̃ adeenɛ, sãanɔ sɔ̃ɔ à kòto
dɔ̃. È a sãanɔ sísi aɔ̃ baade tɔ́a à bɔɛńyo.
4 Tó à bɔ̀ɛńyo, è dɔńnɛ aɛ aɔ̃ègɔ̃ tɛ́zi kɛ̀ aɔ̃ɔ à kòto dɔ̃
yãnzi.

5 Aɔ̃è we wà tɛ́ gbɛ̃ pãndeziro. Aɔ̃è bàa lɛ́nɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ
gbɛ̃ pãnde kòto dɔ̃ro yãnzi.
6 Yesu yã pì lɛ̀kɔ̃zińnɛ, ben aɔ̃ɔe dɔ̃ tó bɔ́ yãn èe
oońnɛro.

Yesu nɛ́ sãdãri maaamɛ

7 Beee yãnzi Yesu ɛ̀ara à bèńnɛ: Yãpuraan mɛ́ɛ
ooare, mámbe karalɛ ũ sãanɔnɛ.
8 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ dɔ̀mɛ aɛnɔ nɛ́ kpãinɔmɛ, kpãi
wɛ́ɛdewɛnɔmɛ ń píngi, ben sãanɔɔ e ń yã maro.
9 Mámbe karalɛ ũ. Gbɛ̃ kɛ̀ gɛ̃̀ ma guu é aafia e.
Eégɔ̃ gɛ̃ɛ àgɔ̃ bɔɔ eé pɔ́blekii e.
10 Kpãi'ona yãnzin kpãi è mɔ́zi è pɔ́ dɛ è pɔ́ kaatɛ.
Ma mɔmɛ, lɛ gbɛ̃nɔ gɔ̃ wɛ̃̀ndi vĩ aɔ̃gɔ̃ vĩ papana.
11 Mámbe sãdãri maaa ũ. Sãdãri maaa è gí a
wɛ̃̀ndizi a sãanɔ yãnzi.
12 Ayazĩkɛri nɛ́ sãdãri maaanlo. Kɛ̀ sãanɔɔ dɛ à pɔ́
ũro yãnzi, tó à è lɛwan e mɔɔ, è sãanɔ tón à bàa lɛ́mɛ,
ben lɛwan è sí sãanɔ tɛ́ à ń fãakɔ̃a.
13 Gbɛ̃ pì bà ègɔ̃ kú kɔ̃n sãanɔoro, kɛ̀ à dɛ ayazĩkɛri
ũ yãnzi.
14 Mámbe sãdãri maaa ũ. Má a sãanɔ dɔ̃, ma
sãanɔ sɔ̃ɔ ma dɔ̃,
15 lán De Ludaa ma dɔ̃ bensɔ̃ má à dɔ̃ nà. Mɛɛ̀ gii
ma wɛ̃̀ndizi aɔ̃ yãnzi.
16 Má sã pãndenɔ vĩ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú kara kɛ̀ guuro. Sé
mà suńyo se. Aɔ̃é ma kòto ma, kpàsa é gɔ̃ mɛ̀n do
kɔ̃n dãrio mɛ̀n do. De Ludaa yemazi
17 kɛ̀ mɛ́ɛ gii ma wɛ̃̀ndizi yãnzi, lɛ mà ɛara mà sí
dɔ.
18 Gbɛ̃ke é ma wɛ̃̀ndi símaro, mɛ́ gízi kɔ̃n ma
zĩndaomɛ. Má à gizina zɛ́ vĩ, má à sina zɛ́ vĩ dɔ. Yã
kɛ̀ ma Dee dìɛmɛɛn gwe.

19 Yã pì yãnzi Yuda gbãadeenɔ kɛ̀kɛ̃kɔ̃a dɔ.
20 Aɔ̃ tɛ́ gbɛ̃ paridee bè: À zĩn vĩmɛ, à mì lìɛ.
Bɔ́yãnzin ée swã kpaa à yãzizi?
21 Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bè: Zĩnde yã'onan gwero. Zĩn é fɔ̃ à
vɪ̀a wɛ́ɛ wɛ̃ɔ́?

Yesu a ludakɛ onnɛna

22 Luda kpɛ́ kyakɛna zĩbaa kà zaa Yerusalɛmu.
Buusiɛ guumɛ,
23 ben Yesu e lili oo Luda ua guu, zaa guu kɛ̀ wè
be Sulemanu gbaadaan.
24 Ben Yuda gbãadeenɔ lìgazi, aɔ̃ à là wà bè: Nɛ́
wa tó logona ai bɔrɛmɛ? Tó Mɛsayan n ũ, ǹ owe
wásawasa.
25 Ben Yesu wèńla à bè: Má ɔ̀are, ée síro. Yã kɛ̀ mɛ́ɛ
kɛɛ kɔ̃n ma De tɔ́o pìnɔn à sèeda ũ.
26 Amɔanɔ sɔ̃ ée síro, kɛ̀ á dɛ ma sãanɔ ũro
yãnzimɛ.
27 Ma sãanɔ è ma kòto ma. Má ń dɔ̃, ben aɔ̃ègɔ̃
tɛ́mazi.
28 Mɛɛ̀ wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaro kpáḿma, aɔ̃é ga zikiro.
Gbɛ̃ke é fɔ̃ à ń bɔ ma ɔzĩro.
29 Ma De kɛ̀ à ń kpámaa dɛ baade píngila. Gbɛ̃ke é
fɔ̃ à ń bɔ à ɔzĩro.
30 Mapi kɔ̃n ma Deo wá dɔ̃nkɔ̃mɛ.
31 Gbãadee pìnɔ gbɛ̀ sɛ̀sɛ dɔ lɛ wà à pápao wà à dɛ.
32 Ben Yesu bèńnɛ: Ma yã maaa kɛ̀ ma Dee
dàmɛɛnɔ kɛ̀are pari. Yã maa kparee yãnzin á yezi
à ma pápa gbɛ̀ozi?
33 Ben gbãadee pìnɔ wèàla wà bè: Wá yezi wà n
pápa gbɛ̀o yã maaa kɛ̀ ń kɛ̀ yãnzinlo. Kɛ̀ n dɔkɛ̀ kɔ̃n
Ludao yãnzimɛ. Gbɛ̃nteen n ũ, ben n n zĩnda dìɛ
Luda ũ.

34 Ben Yesu wèńla à bè: Ludaa ò a doka takadan
à bè Ludanɔn ń ũ.
35 Luda e gbɛ̃ kɛ̀ èe yã oońnɛ pìnɔ sísi ludaanɔroo?
À yã gogona vĩ sɔ̃ro.
36 Mamɔma kɛ̀ ma De ma diɛ adona à ma zĩ
anduna guu sɔ̃, kɛ̀ ma bè Luda Nɛ́n ma ũ, bɔ́yãnzi
a bè ma dɔkɛ̀ kɔ̃n Ludaozi?
37 Tó mɛ́ɛ ma De kɛna kɛɛro, àton ma yã síro.
38 Tó mɛ́ɛ kɛɛ sɔ̃, baa tó ée ma yã síro, à ma náanɛ
kɛ ma yãkɛnanɔ yãnzi, lɛ àgɔ̃ dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ De Ludaa
kú ma guu, ben má kú à guu sɔ̃.
39 Ben aɔ̃ ɛ̀ara wèe zɛ́ wɛtɛɛ wà à kũ, ben à pìtińgu.
40 Ben à ɛ̀ara à gàa Yoda baa kãa kpa, guu kɛ̀
Yaaya gbɛ̃nɔ batisi kɛ̀n káaku. À gurɔplaa kɛ̀ gwe,
41 ben wà mɔ̀ à kiia paripari wà bè: Baa kɛ̀ Yaaya
e dabuyã ke kɛro, yã kɛ̀ à ò gbɛ̃ kɛ̀kiimusu píngi nɛ́
yãpuraamɛ.
42 Ben wà à náanɛ kɛ̀ gwe pari.

11

Lazaru gana

1 Gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Lazaru e gyãa kɛɛ zaa Bɛtani
wɛ́tɛ kɛ̀ Mariama kɔ̃n a vɩ̃̀i Maatao kún.
2 Mariaman nɔgbɛ̃ kɛ̀ nɔ́si gũnnadee kù Dii gbáa
à gògo kɔ̃n a mìkão ũ.
3 Ben Lazaru dãre pìnɔ lɛ́kpãsã kɛ̀ Yesunɛ wà bè:
Dii, n gbɛ̃nnaa e gyãa kɛɛ.
4 Kɛ̀ Yesu yã pì mà à bè: Gyãa pì é mì dɛ gaaoro.
Lɛ wà Luda gakui e yãnzimɛ, lɛ Luda Nɛ́ sɔ̃ tɔ́ bɔ à
musu.
5 Yesu ye Maata kɔ̃n à dãaroozi kɔ̃n Lazaruo.
6 Kɛ̀ à mà Lazaru e gyãa kɛɛ, ben à gɔ̃̀ guu kɛ̀ à kún
gĩa gurɔ plaa.

7 Beee gbɛran à bè a ìbanɔnɛ: Wà ɛara wà gá
Yudea.
8 Ben à ìbanɔ bènɛ: Rabi, gbãadeenɔɔ yezi wà n
pápa gbɛ̀o èe gì kɛro, ben ń yezi wà ɛara wà gá gwe
dɔ́ɔ́?
9 Yesu bè: Fãantɛ̃ doo nɛ́ awa kuri awɛɛplaanloo?
Gbɛ̃ kɛ̀ èe táa oo fãantɛ̃ è gɛ̃̀n síro, kɛ̀ èe guu ee
anduna kɛ̀kii gupuraazi yãnzi.
10 Tó èe lili oo gwãavĩ, è gɛ̃̀n sí kɛ̀ à gupuraa pì vĩro
yãnzi.
11 Yã pì ona gbɛran Yesu bèńnɛ: Wa gbɛ̃nna
Lazaru ii òmɛ. Mɛ́ ga mà à vu.
12 Ben à ìbanɔ bènɛ: Dii, tó èe ii oomɛ, eé aafia e.
13 Lazaru ga yãn Yesu e oońnɛ, ben aɔ̃ɔe daa
i'onamɛ yãpura.
14 Ben Yesu òńnɛ wásawasa sa à bè: Lazaru gàmɛ.
15 Ma pɔɔ kɛ̀ nna kɛ̀ má kú gwero, lɛ à e à ma
náanɛ kɛ yãnzi. Wà gá à kiia.
16 Ben Tomasi kɛ̀ wè benɛ Sìka bè a gbɛ̃nɔnɛ: Wà
gá kɔ̃n Diio wà ga wa píngi.

Yesun gbɛ̃ kɛ́ è gɛ̀nɔ vu à wɛ̃̀ndi kpáḿma ũ

17 Kɛ̀ Yesu kà gwe, à mɔ̀ à lè wà Lazaru vɩ̃̀i à gĩakɛ
à kɛ̀ gurɔ siigɔ̃ kɔ̀.
18 Bɛtani kú kĩi kɔ̃n Yerusalɛmuo lán kiloo aagɔ̃ɔ
bà.
19 Yuda gbãadeenɔ bɔ̀ zaa gwe pari aɔ̃ mɔ̀ Maata
kɔ̃n Mariamao kiia, lɛ wà sùu kpáńnɛ aɔ̃ dãgɔ̃ ga yã
musu.
20 Kɛ̀ Maata mà Yesu e mɔɔ, à bɔ̀ à gàa daàlɛ, mɔde
Mariama zɛ̀ bɛ.
21 Ben Maata bè Yesunɛ: Dii, tó ń kú kɛ̀mɛ yã, lɛ
ma dãgɔ̃ɔ e garo.
22 Baa tia má dɔ̃ kɛ̀ yã kɛ̀ ń gbèka Ludaa, eé kɛnnɛ.

23 Yesu bènɛ: N dãgɔ̃ é fɛɛ.
24 Maata bènɛ: Má dɔ̃ kɛ̀ eé fɛɛ zĩ kɛ̀ gɛ̀nɔ é fɛɛ ziaa
zĩ.
25 Yesu bènɛ: Mámbe gbɛ̃ kɛ̀ è gɛ̀nɔ fɛɛ à wɛ̃̀ndi
kpáḿma ũ. Baa tó ma náanɛkɛri gà, eégɔ̃ kpɛɛ kuu.
26 Gbɛ̃ kɛ̀ kuu, ben èe ma náanɛ kɛɛ é ga zikiro. N
beee sìɔ́?
27 Maata bènɛ: Eè, Dii, má sì kɛ̀ Mɛsayan n ũ,
Luda Nɛ́ kɛ̀ wà bè eé mɔ́ anduna guu.

Yesu wɛ́ɛ'i kàn

28 Kɛ̀ Maata ò lɛ, ben à gàa à a dãaro Mariama sìsi,
ben à ònɛ asii guu à bè: Dannɛri mɔ̀ èe n gbekaa.
29 Kɛ̀ Mariama yã pì mà, à fɛ̀ɛ kpakpaa èe gaa à
le.
30 Yesu e gĩakɛ à gɛ̃ wɛ́tɛ guu kɔ̀ro, à kpɛ́ kú guu kɛ̀
Maata dàalɛn.
31 Gbãadee pìnɔɔ kú kpɛ́n kɔ̃n Mariamao, aɔ̃ɔe
sùu kpaanɛ. Kɛ̀ aɔ̃ɔ è à fɛ̀ɛ kpakpaa à bɔ̀, aɔ̃ bɔ̀ wà
tɛ̀zi, zaakɛ wèe daa èe gaa ɔ́ɔ dɔ miraamɛ.
32 Kɛ̀ Mariama kà guu kɛ̀ Yesu kún, kɛ̀ à à è, à kùɛ
à gbá saɛ à bènɛ: Dii, tó ń kú kɛ̀mɛ yã, lɛ ma dãgɔ̃ɔ e
garo.
33 Yesu è èe ɔ́ɔ dɔɔ, ben gbãadee kɛ̀ aɔ̃ɔ kúo pìnɔɔ e
ɔ́ɔ dɔɔ dɔ. Ben à nɔ̀sɛyɔgɔ sì à pɔɔ yàka.
34 Ben à bè: A à vĩ̀i mámɛ? Aɔ̃ wèàla wà bè:
Maree, ǹ mɔ́ ǹ gwa.
35 Yesu wɛ́ɛ'i kàn.
36 Ben gbãadee pìnɔ bè: À gwa lán à yezi nà.
37 Ben aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bè: Àmɔ kɛ̀ vĩ̀a wɛ́ɛ wɛ̃̀, eé fɔ̃ à gì
Lazarunɛ àton garoo?

Lazaru fɛɛna

38 Kɛ̀ Yesu e gaa mira pì kiia, ben à nɔ̀sɛyɔgɔ sì dɔ.
Mira pì nɛ́ gbɛ̀wɛɛmɛ, gbɛ̀ gbɛ̃̀ntɛ̃ tataàlɛ.
39 Yesu bè: À gbɛ̀ pì go à lɛ́a. Ben gbɛ̃ kɛ̀ gà pì dãre
Maata bènɛ: Dii, èe gũu sɔ̃ɔ, zaakɛ à kɛ̀ gurɔ siigɔ̃n
yɛ̀.
40 Yesu bènɛ: Mɛ́ɛ onnɛ kɛ̀ tó n ma náanɛ kɛ̀, nɛ́
Luda gakui eroo?
41 Kɛ̀ wà gbɛ̀ pì gò, ben Yesu wɛ́ɛ sɛ̀ musu à bè:
Baa, ma n sáabu kɛ̀ kɛ̀ n ma yã mà.
42 Má dɔ̃ kɛ̀ nɛɛ̀gɔ̃ ma yã maa gurɔ píngi, mɔde má
ò lɛ parii kɛ̀ aɔ̃ɔ kú kɛ̀nɔ yãnzimɛ, lɛ aɔ̃ e wà sí kɛ̀ ḿbe
n ma zĩ.
43 Kɛ̀ à ò lɛ, ben à pũ̀tã kɔ̃n kòto gbããao à bè:
Lazaru, ǹ bɔ.
44 Ben gbɛ̃ kɛ̀ gà pì bɔ̀, pɔ́lɛ fĩfĩ à mɛ̀a, bisa yina à
mìa. Yesu bèńnɛ: À pɔ́ poroa à à gbarɛ.

Lɛ́kpakɔ̃sɔ̃na Yesuzi
(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Luk 22:1-2)

45 Yuda gbããdee kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ Mariama kiia pìnɔ, kɛ̀
aɔ̃ yã kɛ̀ Yesu kɛ̀ pì è, aɔ̃ a náanɛ kɛ̀ pari.
46 Mɔde aɔ̃ gbɛ̃kenɔ gàa Farisinɔ kiia, aɔ̃ yã kɛ̀ Yesu
kɛ̀ tɔ̃kɛ̃̀ńnɛ.
47 Ben sa'orikinɔ kɔ̃n Farisi pìnɔ gbããdeenɔ sìsi
kakɔ̃anaa wà bè: Gbɛ̃ pì e dabuyã kɛɛ pari, wée kɛɛ
diamɛ?
48 Tó wá tò èe kɛɛ lɛ, baade é à náanɛ kɛ, Ro-
mudeenɔ é mɔ́ wà wa Luda kpɛ́ kɔ̃n wa boriio kaatɛ
píngi.
49 Ben Kayafa aɔ̃ gbɛ̃ mɛ̀n doo kɛ̀ dɛ sa'oriki ìsi ũ
wɛ̃̀ beeea bèńnɛ: Á yãke dɔ̃ro.
50 Á dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ mɛ̀n do gana wa píngi gɛ̃ɛ ũu maa
dɛ wa bori kaatɛnalaroo?

51 Èe yã pì o a zĩnda pɔyezioro. Kɛ̀ à dɛ sa'oriki
ìsi ũ wɛ̃̀ beeea yãnzin à annabikɛyã ò kɛ̀ Yesu é ga
Yudanɔ gɛ̃ɛ ũ.
52 Èe kɛ Yudanɔ ńtɛ̃ɛnlo, ai kɔ̃n Luda nɛ́ kɛ̀ aɔ̃ɔ
fãakɔ̃ananɔ dɔ, lɛ à ń kɛ mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ ũ.
53 Zaa zĩ beeean gbãadee pìnɔ zɛ̀ kɔ̃n Yesu dɛnao.
54 Beee yãnzi Yesu e bɔ gupuraaa ń tɛ́ dɔro. Ben
à gàa lakutu kɛ̀ kú gbáa saɛ kɛ̀ wè be Ɛflaimu. À
gurɔplaa kɛ̀ gwe kɔ̃n a ìbanɔ.
55 Yudanɔ Banla zĩbaa kà kĩi. Wà bɔ̀ lakutunɔ guu
paripari, wà gàa Yerusalɛmu gbãsĩbɔna yãnzi ai
zĩbaa pì gɔ̃ ká.
56 Aɔ̃ɔe Yesu wɛtɛɛ, aɔ̃ɔ zɛna Luda ua guu, aɔ̃ɔe kɔ̃
lalaa wèe bee: Ée daa diamɛ? Eé we à mɔ́ zĩbaa kɛ̀
kɛɔ́?
57 Sa'orikinɔ kɔ̃n Farisinɔɔ dìɛ kɛ̀ tó gbɛ̃ke Yesu
kúkii dɔ̃, à ońnɛ lɛ aɔ̃ e wà à kũ.

12

Nɔ́si gũ nna kuna Yesu gbáa
(Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)

1 Banla zĩbaa gɔ̃̀ gurɔ swɛɛdo, ben Yesu mɔ̀ Bɛtani,
Lazaru kɛ̀ à à fɛ̀ɛ bɔna gaan bɛ wɛ́tɛ.
2 Wà pɔ́blee kɛ̀ Yesunɛ gwe. Maata bé èe pɔ́blee
kpaatɛtɛɛ, Lazaru sɔ̃ɔ kú pɔ́blerinɔ tɛ́ kɔ̃n Yesuo.
3 Ben Mariama nɔ́si bori maa ɔɔdee sɛ̀ à mɔ̀o, à
kù Yesu gbáa, ben à à gbá gògo kɔ̃n a mìkão. Nɔ́si
gũu dàgula kpɛ́ pì guu.
4 Yesu ìbanɔ doke Yudasi Isikariɔti kɛ̀ eé Yesu
kpáḿma bè:
5 Nɔ́si kɛ̀ ɔɔ kà kondogi wàa do kpɛ́ basɔɔro.
Bɔ́yãnzi wèe yá wà à ɔɔ kpà takaasideenɔaziroo?

6 Èe beee o takaasideenɔ wɛ̃ndagwana yãnzinlo,
kɛ̀ à dɛ kpãi ũ yãnzimɛ. Àmbe ègɔ̃ ɔɔsɔ kũna àgɔ̃ ɔɔ
kokɛ̃ɛ.
7 Ben Yesu bè: Ǹ nɔgbɛ̃ daa tó. À beee dìɛ ai ma
gɛ̀ kɛgurɔɔamɛ.
8 Takaasideenɔ égɔ̃ kúao gurɔ píngi, mapi sɔ̃ mɛ́gɔ̃
kúao gurɔ píngiro.

Lɛ́kpakɔ̃sɔ̃na Lazaruzi

9 Yuda gbãadeenɔɔ mà kɛ̀ Yesu kú Bɛtani, ben aɔ̃
gàa gwe paripari. Èe kɛ Yesu yãnzin aɔ̃ gàazi adoro,
lɛ dɔ aɔ̃ Lazaru kɛ̀ Yesu à fɛ̀ɛ bɔna gaan e yãnzimɛ.
10 Ben sa'orikinɔ zɛ̀o wà Lazaru dɛ se dɔ,
11 zaakɛ beee yãnzin gbãadeenɔɔ e kɛ̃ɛḿma pari,
aɔ̃ɔe Yesu náanɛ kɛɛzi.

Gbãakɛkpana Yesuzi zaa Yerusalɛmu
(Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)

12 Kɛ̀ guu dɔ̀, parii kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ zĩbaa kɛ
Yerusalɛmunɔɔ mà kɛ̀ Yesu e mɔɔ,
13 ben aɔ̃ kpakpa lánɔ zɔ̃̀zɔ̃ aɔ̃ gàa daàlɛo. Aɔ̃ɔe wii
lɛɛ wèe bee:
Ǹ gbãaa kɛ!
Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ Dii tɔ́o ũ!
Aubarikadeen Isarailinɔ Kína ũ!
14 Yesu zaaki è à dìa lán à kɛ̃na Luda yãn nà wà bè:
15 Zayɔndeenɔ, àton vĩa kɛro.
A kína e mɔɔ à di zaakinɛ bɔ̀rɔ kpɛɛ.
16 À ìbanɔɔ e yã pì mì dɔ̃ gĩaro. Yesu fɛɛ à tana gakui
guu gbɛran aɔ̃ɔ dɔ̃̀ sa kɛ̀ wà yã pì kɛ̃̀ à musumɛ, ben
aɔ̃pinɔ bé wà à píngi kɛ̀nɛ.
17 Kɛ̀ Yesu Lazaru sìsi à à fɛ̀ɛ bɔna miran, gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃ɔ kúonɔ à baaru kpàkpańnɛ.

18 Beee yãnzin parii gàa wà dààlɛzi, zaakɛ aɔ̃ɔ mà
kɛ̀ à dabuyã pì kɛ̀.
19 Ben Farisinɔ bèkɔ̃nɛ: Á èɔ́? Wé fɔ̃ wà pɔ́ke
woaro. À gwa lán anduna bɔ̀ à tɛ́zi nà.
20 Girikinɔɔ kú gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ dɔnzi kɛ zĩbaakɛkiianɔ
tɛ́,
21 ben aɔ̃ gàa Filipi kɛ̀ bɔ̀ Bɛtɛsaida, Galili bùsun
kiia, aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀a wà bè: Maree, wá ye Yesu kɔ̃'enazi.
22 Filipi gàa à ò Andurunɛ, ben aɔ̃ gàa wà ò Yesunɛ
lɛdo.

Yesu a ga yã'ona

23 Yesu bèńnɛ: Gbɛ̃ntee Nɛ́ tɔ́bɔgurɔɔ kà.
24 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, tó pɔ́wɛɛ e gɛ̃ bùsu guu à
fɔ̃̀mba bɔ̀ro, ègɔ̃ kuu adomɛ. Tó à fɔ̃̀mba bɔ̀ sɔ̃, è nɛ́ i
maamaa.
25 Gbɛ̃ kɛ̀ ye a wɛ̃̀ndizi é korazi. Gbɛ̃ kɛ̀ gì a
wɛ̃̀ndizi anduna kɛ̀kiin sɔ̃, adee égɔ̃ kũna ai gurɔ
píngi.
26 Tó gbɛ̃ yezi à zĩi kɛmɛ, àgɔ̃ tɛ́mazi. Ma zĩkɛri égɔ̃
kú guu kɛ̀ má kún. Tó gbɛ̃ e zĩi kɛɛmɛ, ma De é a kpe
da.
27 Tia sa ma pɔɔ yàka. Bɔ́n mɛ́ oo? Mɛ́ be, Baa, ǹ
ma bɔ yã kɛ̀ èe mɔɔmaan yɔ́? Auo! Ma mɔ yã kɛ̀ èe
mɔɔmaa pì yãnzimɛ.
28 Baa, ǹ tɔ́ bɔ. Ben kòto bɔ̀ ludambɛ à bè: Ma tɔ́
bɔ̀ kɔ̀, bensɔ̃ mɛ́ ɛara mà bɔ dɔ.
29 Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔɔ mà, aɔ̃ bè: Lou bé à
pṹtã. Gbɛ̃kenɔ bè: Malaika bé à yã ònɛ.
30 Ben Yesu bèńnɛ: Èe kɛ ma yãnzin kòto pì
bɔ̀ziro, a yãnzimɛ.
31 Yã é vɛ̃ɛ anduna kɛ̀kiia sa. Weé anduna kɛ̀ki
kína bɔ kpatan sa.

32 Mapi sɔ̃, tó wà ma sɛ wà ma dɔ musu, mɛ́ bori
sãnda píngi gáɛ aɔ̃ su ma kiia.
33 Kɛ̀ Yesu ò lɛ, à gaa kɛ̀ eé gaa takan à tɛ́a.
34 Ben gbɛ̃nɔ bènɛ: Wá mà à kú doka takadan
wà bè Mɛsaya égɔ̃ kuu gurɔ píngimɛ, ben n bè weé
Gbɛ̃ntee Nɛ́ sɛ́ wà dɔ musu sɔ̃ nɛ́? Dén Gbɛ̃ntee Nɛ́
pì ũu?
35 Yesu wèńla à bè: Gupura kuunaao gɔ̃̀ féteme.
Gurɔɔ kɛ̀ gupuraa pì kúao, àgɔ̃ táa oon, lɛ guu tón sia
kũawaro yãnzi. Gbɛ̃ kɛ̀ èe táa oo gusiaan dɔ̃ guu kɛ̀
èe gaanlo.
36 Gurɔɔ kɛ̀ á gupuraa pì vĩ, à gupuraa pì náanɛ
kɛ, lɛ à gɔ̃ gupuradeenɔ ũ.
Kɛ̀ Yesu ò lɛ, ben à gàa à ùtɛńnɛ.

Gbɛ̃nɔɔ e Yesu náanɛ kɛro

37 Baa kɔ̃n dabuyã parii kɛ̀ à kɛ̀ ń wáanɔ, aɔ̃ɔe à
náanɛ kɛro,
38 lɛ yã kɛ̀ annabi Isaya ò e à papa yãnzi kɛ̀ à bè:
Dii, gbɛ̃kee e baaru kɛ̀ wá kpà síro.
Wà n gbãaa è wèe dɔ̃ro.
39 Aɔ̃ɔe we wà à náanɛ kɛ̀ro, zaakɛ Isaya bè dɔ:
40 Luda ń wɛ́ɛ vɩ̃̀a kũ̀ńnɛ
lɛ aɔ̃ton guu ero.
À ń kù kɛńnɛ gbãa
lɛ aɔ̃ton yã ma aɔ̃ aɛ dɔa à ń kɛ̃kɔ̃aro.
41 Isaya beee ò kɛ̀ à Yesu gakui è yãnzimɛ, ben à à
yã ò.
42 Baa kɔ̃n beeeo gbãadee pìnɔ Yesu náanɛ kɛ̀ pari.
Farisinɔ yãnzin aɔ̃ègɔ̃ yezi wà dɔ̃ḿmaro, lɛ wàton
aduakɛkpɛ zɛ́ zɔ̃ńnɛro yãnzi.
43 Zaakɛ aɔ̃ɔ yezi gbɛ̃nteenɔ ń sáabu kpá dɛ Luda ń
sáabu kpála.

44 Ben Yesu pũ̀tã à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ èe ma náanɛ kɛɛ, èe
kɛ mapin èe náanɛ kɛɛ adoro, èe gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩ náanɛ
kɛɛmɛ se dɔ.
45 Gbɛ̃ kɛ̀ èe ma ee e gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi eemɛ se.
46 Ma mɔ anduna guu gupuraa ũmɛ, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ èe
ma náanɛ kɛɛ tón gɔ̃ gusiaan dɔro.
47 Gbɛ̃ kɛ̀ ma yã mà ben à kũnaro, èe kɛ mámbe
mɛ́ yã vɛ̃ɛaro, zaakɛ mɛ́ɛ mɔ́ yã vɛ̃ɛ andunaanlo, ma
mɔ anduna mì símɛ.
48 Gbɛ̃ kɛ̀ gìmazi ben èe ma yã síro, yãkpaɛkɛna e
à dãa. Yã kɛ̀ má ònɛ pì bé eé vɛ̃ɛa ziaa zĩ.
49 Zaakɛ mɛ́ɛ yãke o kɔ̃n ma zĩndaoro. Yã kɛ̀ má ò
kɔ̃n yã kɛ̀ má dàńnɛo, ma De kɛ̀ ma zĩi bé à dìɛmɛ.
50 Má dɔ̃ kɛ̀ yã kɛ̀ à dìɛmɛɛ nɛ́ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaro
yãmɛ. Beee yãnzi yã kɛ̀ mɛ́ɛ oo, mɛ́ɛ oo lán ma Dee
dàmɛ nàmɛ.

13

Yesu a ìbanɔ gbá pipina

1 Lɛ Banla zĩbaa kpɛ́ à ká, Yesu dɔ̃̀ kɛ̀ a bɔna
anduna kɛ̀kii guu tana a De kiia gurɔɔ kà. Lán à ye
a gbɛ̃nɔzi anduna guu nà, à yeńzi ai a wɛ̃̀ndi lɛ́mmɛ.
2 Kɛ̀ aɔ̃ɔe uusiɛ pɔ́ blee, Ibilisi gĩakɛ à yã dà Simɔ
Isikariɔti nɛ́ Yudasi swɛ̃̀n kɔ̀, lɛ à Yesu kpáḿma.
3 Yesu dɔ̃̀ kɛ̀ a De pɔ́ píngi nàare a ɔzĩ. À dɔ̃̀ kɛ̀ a bɔ
Luda kiiamɛ, bensɔ̃ é ɛara à tá à kiiamɛ.
4 Gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ blee, Yesu fɛ̀ɛ à a uta bɔ̀ à kàɛ,
ben à tawɛi sɛ̀ à dɔ̀ a pii.
5 Beee gbɛra à í kà taa guu, ben à nà a ìbanɔ gbá
pipinaa, èe gogoo kɔ̃n tawɛi kɛ̀ à dɔ̀ a piiao.
6 Kɛ̀ à kà Simɔ Pita kiia, Pita bènɛ: Dii, ḿbe nɛ́ ma
gbá pípimɛɔ́?

7 Yesu wèàla à bè: Ń yã kɛ̀ mɛ́ɛ kɛɛ dɔ̃ gĩaro, mɔde
nɛ́ yãa ǹ dɔ̃.
8 Pita bènɛ: Nɛ́ ma gbá pípimɛro fá! Yesu bènɛ: Tó
mɛ́ɛ n gbá pípiro, n bà kúmao dɔro.
9 Simɔ Pita bènɛ: Dii, èe kɛ ma gbámɛ adoro, ma ɔ
kɔ̃n ma mìomɛ dɔ.
10 Yesu bènɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ zú ò bà kú kɔ̃n a mɛ̀gu ke
pipinaoro, séde à gbá, zaakɛ à zɛ̃namɛ. Á gbãsĩro,
mɔde èe kɛ a pínginlo.
11 À gbɛ̃ kɛ̀ eé a kpáḿma dɔ̃. Beee yãnzin à bè aɔ̃ɔ
gbãsĩsai ń píngiro.
12 Kɛ̀ à ń gbá pìpińnɛ à yȁa, à a uta sɛ̀ à dà, ben à
ɛ̀ara a gbɛ̀n. À bèńnɛ: Á yã kɛ̀ má kɛ̀aree dɔ̃ɔ́?
13 Eè ma sísi Dannɛri kesɔ̃ Dii. Ée oo a zɛ́amɛ,
zaakɛ má dɛ à ũmɛ.
14 Lán mamɔma kɛ̀ má dɛ a dii kɔ̃n a dannɛrio ũu
a gbá pìpiare nà, àgae kɔ̃ gbá pípii lɛ se.
15 Ma à taka kɛ̀are. Àgae kɛ lán má kɛ̀are nà.
16 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, zɔ̀bleri ègɔ̃ dɛ a diilaro,
zȉri ègɔ̃ dɛ gbɛ̃ kɛ̀ à à zȉlaro.
17 Lán a yã beee dɔ̃̀ nà, aubarikadeenɔn a ũ tó ée
kɛɛ lɛ.
18 Èe kɛ a píngi yãn mɛ́ɛ ooro. Má gbɛ̃ kɛ̀ ma ń sɛ́nɔ
dɔ̃. Séde yã kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn kɛ̀ papa kɛ̀ wà bè: Gbɛ̃
kɛ̀ weè ɔ kakɔ̃a ta dɔ̃nkɔ̃ guu bé à bɔ̀ ma kpɛɛ.
19 Mɛ́ɛ ooare tia lɛ à kpɛ́ à mɔ́, lɛ tó à mɔ̀, é sí kɛ̀
mámbe à ũ.
20 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ ma zȉri sì ma simɛ.
Gbɛ̃ kɛ̀ ma si sɔ̃, adee gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi sìmɛ.

Yesu gĩakɛ à dɔ̃ yã kɛ̀ Yudasi é kɛ
(Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)

21 Kɛ̀ Yesu ò lɛ, à nɔ̀sɛyɔgɔ sì, ben à òńnɛ wásawasa
à bè: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, a gbɛ̃ mɛ̀n doo bé eé ma
kpáḿma.
22 Ben à ìbanɔ kɔ̃ gwàgwa kɔ̃ wɛ́ɛzĩ aɔ̃ bídi kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀
à tɛ́a.
23 Ìba doo kɛ̀ Yesu yezi gɛɛkɛsɛkɛna à saɛ.
24 Ben Simɔ Pita lɛ́zukii kɛ̀nɛ à Yesu la tó dén à tɛ́a.
25 Ben ìba pì nà Yesuzi à à là à bè: Dii, démɛɛ?
26 Yesu wèàla à bè: Mɛ́ lɔma zɔ̃ dòa mà kpá adeea.
Ben à lɔma zɔ̃̀ dòa à kpà Simɔ Isikariɔti nɛ́ Yudasia.
27 Kɛ̀ Yudasi lɔma pì sì, Setãn gɛ̃̀n gɔ̃ɔ. Ben Yesu
bènɛ: Yã kɛ̀ nɛ́ kɛ ǹ kɛ kpakpaa.
28 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ bleenɔ kee e dɔ̃ tó bɔ́yãnzi Yesu
ònɛ lɛziro.
29 Kɛ̀ Yudasi bé ègɔ̃ ɔɔsɔ kũna, ben gbɛ̃kenɔ e daa
Yesu bènɛ à gá zĩbaa pɔ́ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezinɔ lúmɛ ke à gá
pɔ́ke kpá takaasideenɔa.
30 Kɛ̀ Yudasi lɔma pì sì, à bɔ̀ gɔ̃ɔ. Gwãavĩmɛ sɔ̃.

Yesu gĩakɛ à dɔ̃ yã kɛ̀ Pita é kɛ
(Mat 26:31-35, Maa 14:27-21, Luk 22:31-34)

31 Kɛ̀ Yudasi bɔ̀, ben Yesu bè: Tia sa Gbɛ̃ntee Nɛ́ é
tɔ́ bɔ, Luda sɔ̃ é tɔ́ bɔ à yã musu.
32 Tó Luda tɔ́ bɔ̀ à musu sɔ̃, Luda é à tɔ́ bɔ a kiia,
bensɔ̃ eé bɔ gɔ̃ɔmɛ.
33 Ma nɛ́nɔ, ma kuunaao gɔ̃̀ féteme. É ma wɛtɛ,
mɔde mɛ́ɛ ooare tia lán má ò gbãadeenɔnɛ nà, é fɔ̃
à gá guu kɛ̀ mɛ́ɛ taanlo.
34 Mɛ́ɛ yã dufu diɛɛare, àgae yekɔ̃zi. Lán má yeazi
nà, apinɔ sɔ̃ àgae yekɔ̃zi lɛ dɔ.
35 Tó á yekɔ̃zi, baade píngi é a dɔ̃ ma ìbanɔ ũ.

36 Simɔ Pita à là à bè: Dii, nɛ́ɛ taa mámɛ? Yesu
wèàla à bè: Guu kɛ̀ mɛ́ɛ taan, nɛ́ fɔ̃ ǹ tɛ́mazi gĩaro,
mɔde nɛ́ yãa ǹ mɔ́.
37 Pita bènɛ: Dii, bɔ́yãnzi mɛ́ fɔ̃ mà tɛ́nzi tiaroo?
Mɛ́ gí ma wɛ̃̀ndizi n yãnzi.
38 Yesu bè: Nɛ́ gí n wɛ̃̀ndizi ma yãnzi sɔ̃ɔ́?
Yãpuraan mɛ́ɛ oonnɛ, ai koo gɔ̃ gá lɛ́ zu, nɛ́ lɛ́ sɛ́mazi
gɛ̃̀n aagɔ̃.

14

Yesun ludambɛ zɛ́ ũ

1 Àton tó a nɔ̀sɛ yakaro. À Luda náanɛ kɛ, à ma
náanɛ kɛ dɔ.
2 Ma De bɛ kpɛ́nɛnɔ kuu pari, tó à dɛ lɛro, lɛ má
òare. Mɛ́ɛ gaa guu kɛkɛare.
3 Lán mɛ́ɛ gaa guu kɛkɛare nà, mɛ́ ɛara mà mɔ́ mà
a sɛ́ɛ mà táao ma kiia, lɛ apinɔ se àgɔ̃ kú guu kɛ̀ má
kún.
4 Á guu kɛ̀ mɛ́ɛ taan zɛ́ dɔ̃.
5 Ben Tomasi bènɛ: Dii, wá dɔ̃ guu kɛ̀ nɛ́ɛ taanlo.
Wé fɔ̃ wà à zɛ́ dɔ̃ diamɛ?
6 Yesu wèàla à bè: Mámbe zɛ́ ũ, mámbe yãpuraa
kɔ̃n wɛ̃̀ndio ũ. Gbɛ̃ke è e à gá ma De kiia ma
gbákũna sairo.
7 Tó á ma dɔ̃, lɛ á ma De dɔ̃. Zaa tia a à dɔ̃̀, bensɔ̃ a
à è.
8 Ben Filipi bènɛ: Dii, ǹ n De ɔdɔawe. Bee é mɔ́wa.
9 Yesu bènɛ: Filipi, má kúao zaa gìkɛna, ben ń ma
dɔ̃roo? Gbɛ̃ kɛ̀ ma ee ma De èmɛ. Bɔ́yãnzin nɛ́ɛ bee
mà a De ɔdɔaarezi?
10 Kɛ̀ má kú ma De guu, bensɔ̃ ma Dee kú ma guu,
nɛ́ɛ síroo? Yã kɛ̀ mɛ́ɛ ooare mɛ́ɛ oo kɔ̃n ma zĩndaoro.
Ma De kɛ̀ kú ma guu bé è a yãkɛnanɔ kɛ.

11 Kɛ̀ ma bè má kú ma De guu, ma De sɔ̃ɔ kú ma
guu, à ma yã sí. Tó lɛn sɔ̃ro, à sí dabuyãkɛna pìnɔ
yãnzi.
12 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ èe ma náanɛ kɛɛ é
yã kɛ̀ mɛɛ̀ kɛ pìnɔ kɛ. Baa kɛ̀ à dɛ beeenɔlaa se, kɛ̀
mɛ́ɛ taa ma De kiia yãnzi.
13 Pɔ́ sãnda píngi kɛ̀ é wɛ́ɛ kɛ kɔ̃n ma tɔ́on mɛ́ kɛ lɛ
ma De tɔ́ bɔ ma musu yãnzi.
14 Pɔ́ kɛ̀ é à wɛ́ɛ kɛma kɔ̃n ma tɔ́o píngi, mɛ́ kɛ.

Yesu lɛ́gbɛ̃na a Nini yã musu

15 Tó á yemazi, égɔ̃ yã kɛ̀ má dìɛnɔ kũna.
16 Mɛ́ wɛ́ɛ kɛ ma Dea, eé a gba Zɛnyode pãnde kɛ̀
eégɔ̃ kúao gurɔ píngi
17 Nini Yãpurademɛ. Anduna gbɛ̃nɔ é fɔ̃ wà à síro,
zaakɛ aɔ̃ɔe a eero, bensɔ̃ aɔ̃ɔ à dɔ̃ro. Mɔde á à dɔ̃,
zaakɛ à kúao, bensɔ̃ eégɔ̃ kú a guu.
18 Mɛ́ a tó adoro, mɛ́ ɛara mà mɔ́ a kiia.
19 À gɔ̀ féte kɛ̀ anduna é ma e dɔro, mɔde é ma e.
Kɛ̀ má kuu yãnzi, égɔ̃ kuu se.
20 Zĩ pìan égɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ má kú ma De guu, á kú ma guu,
bensɔ̃ má kú a guu.
21 Gbɛ̃ kɛ̀ ma yãdiɛnanɔ dà bensɔ̃ à kũna, adee bé
à yemazi. Ma De égɔ̃ ye gbɛ̃ kɛ̀ yemaziizi, mapi sɔ̃
mɛ́gɔ̃ yezi mɛ́ ma zĩnda ɔdɔanɛ.
22 Ben Yudasi à là, èe kɛ Yudasi Isikariɔtinlo, à bè:
Dii, à kɛ̀ dia nɛ́ n zĩnda ɔdɔawe, ben anduna sɔ̃ eé n
eroo?
23 Ben Yesu wèàla à bè: Tó gbɛ̃ yemazi, eégɔ̃ ma
yã kũna. Ma De égɔ̃ yezi, wé mɔ́ à kiia wà vɛ̃ɛ lɛdo.
24 Gbɛ̃ kɛ̀ yemaziroo ma yã kũnaro. Yã kɛ̀ ée maa
pì e bɔ ma kiiaro, à bɔ̀ ma De kɛ̀ ma zĩi kiiamɛ.
25 Ma yã pì òare gurɔɔ kɛ̀ má kpɛ́ kúao.

26 Ma De é a Ninii zĩ kɔ̃n ma tɔ́o Zɛnyodee ũ. Àmbe
eé yã píngi dadaare, eé tó yã kɛ̀ má òaree dɔagu
píngi.
27 Mɛ́ɛ a too kɔ̃n aafiao, ma zĩnda aafian mɛ́ɛ a
gbaa. Mɛ́ɛ a gbaa lán anduna è ń gba nàro. Àton
tó a nɔ̀sɛ yakaro, àton tó vĩaa a kũro.
28 Á mà má òare mɛ́ɛ taa mɛ́ ɛara mà mɔ a kiia.
Tó á yemazimɛ, lɛ a pɔɔ nna kɛ̀ mɛ́ɛ taa ma De kiia
yãnzi, zaakɛ ma Dee dɛmala.
29 Má òare tia lɛ à kpɛ́ à kɛ, lɛ tó à kɛ̀, é ma náanɛ
kɛ.
30 Mɛ́ e mà yã oao à gì kɛ̀ dɔro, zaakɛ anduna kɛ̀ki
kína e mɔɔ. À gbãa vĩ ma musuro,
31 mɔde lán ma Dee dàmɛ nàn mɛ́ɛ kɛɛ, lɛ anduna
e à dɔ̃ kɛ̀ má yezi. À fɛɛ wà gu gura kɛ̀.

15

Yesun geepi lí yãpuraa ũ

1 Mámbe geepi lí yãpuraa ũ, ma Den geepi lí
búdee ũ.
2 È lígã kɛ̀ pɛ́ma nɛ́'ina sai píngi zɔ̃, bensɔ̃ è à nɛ́'iri
píngi ɔnɛ kɛ̃ɛ lɛ à nɛ́'ina kaara yãnzi.
3 Apinɔ sɔ̃ á zɛ̃namɛ yã kɛ̀ má òare yãnzi.
4 Àgɔ̃ kú ma guu lán má kú a guu nà. Lígã è fɔ̃ à nɛ́
kpá a zĩndaoro, séde àgɔ̃ kú lídaaa. Lɛmɛ apinɔ é fɔ̃ à
nɛ́ kpáro, séto àgɔ̃ kú ma guu baasiro.
5 Mámbe geepi lídaa ũ, ámbe à gɛ̃̀nɔ ũ. Gbɛ̃ kɛ̀
kú ma guu, bensɔ̃ má kú à guu, àmbe eé nɛ́ kpá
maamaa, zaakɛ é fɔ̃ à pɔ́ke kɛ ma sairo.
6 Tó gbɛ̃ kú ma guuro, weé à zĩnna, lán wè lígã zɔ̃
wà zĩnna à kori kũ wà sɛ́ɛ wà ká tɛ́n à tɛ́ kũ nà.

7 Tó á kú ma guu, bensɔ̃ ma yã kú a guu, à pɔ́
sãnda píngi kɛ̀ á yezi wɛ́ɛ kɛ, é e.
8 Tó a nɛ́ kpà maamaa, gbɛ̃nɔ égɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ ma ìbanɔn
a ũ yãpura, ma De tɔ́ é bɔ.
9 Má yeazi lán ma Dee yemazi nà. Àgɔ̃ kú ma
yenzi guu.
10 Tó á yã kɛ̀ má dìɛnɔ kũna, égɔ̃ kú ma yenzi guu,
lán má yã kɛ̀ ma Dee dìɛnɔ kũna nà, bensɔ̃ má kú a
yenzi guu.
11 Ma yã pìnɔ òare, lɛ pɔnnaa kɛ̀ má vĩi gɔ̃ kú a guu
yãnzimɛ, a pɔnnaa égɔ̃ papana.
12 Yã kɛ̀ má dìɛareen yɛ̀: Àgɔ̃ yekɔ̃zi lán má yeazi
nà.
13 Tó gbɛ̃ gì a wɛ̃̀ndizi a gbɛ̃nnanɔ yãnzi, gbɛ̃kee
yenzi vĩ dɛ beeelaro.
14 Tó ée yã kɛ̀ má dìɛaree kɛɛ, ma gbɛ̃nnanɔn a ũ.
15 Mɛɛ̀ a sísi zɔ̀blerinɔ dɔro, zaakɛ zɔ̀bleri ègɔ̃ a dii
bɔkɔ̃tɛ dɔ̃ro. Ma a sisi ma gbɛ̃nnanɔmɛ, zaakɛ yã kɛ̀
má mà ma De kiian má òare píngi.
16 Ámbe a ma sɛro, mámbe ma a sɛ, ben ma a zĩ à
gá nɛ́ ká, nɛ́kana kɛ̀ eé yãaroo, gbasa De Luda a gba
pɔ́ sãnda píngi kɛ̀ a wɛ́ɛ kɛ̀a kɔ̃n ma tɔ́o.
17 Yã kɛ̀ má dìɛareen yɛ̀: Àgɔ̃ yekɔ̃zi.

Anduna zana Yesun kɔ̃n a ìbanɔ

18 Tó anduna zàagu, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ à zàmagu a ã.
19 Tó anduna gbɛ̃nɔn a ũ, lɛ anduna yeazi. Lán
ma a sɛ ma a bɔ anduna guu nà, á dɛ à gbɛ̃nɔ ũro.
Bee yãnzin anduna zàaguzi.
20 À tó yã kɛ̀ má òaree gɔ̃ dɔagu. Zɔ̀bleri ègɔ̃ dɛ a
diilaro. Lán aɔ̃ wɛ́ɛ tãma nà, lɛn aɔ̃é tãawa lɛ. Tó
aɔ̃ɔ ma yã kũnamɛ, aɔ̃égɔ̃ a yã kũna se dɔ.

21 Aɔ̃é yã beeenɔ kɛare píngi ma tɔ́ yãnzi, zaakɛ aɔ̃
gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi dɔ̃ro.
22 Tó mɛ́ɛ mɔ́ ma yã òńnɛ yãro, lɛ aɔ̃ɔ taari vĩro.
Mɔde tia la aɔ̃ taari agbaa vĩro.
23 Gbɛ̃ kɛ̀ zàmaguu zà ma Demmɛ se.
24 Tó mɛ́ɛ yã kɛ̀ wèe kɛ yãroo kɛ aɔ̃ tɛ́ro, lɛ aɔ̃ɔ taari
vĩro. Mɔde tia la aɔ̃ yã kɛ̀ má kɛ̀nɔ è, ben aɔ̃ zàmagu
kɔ̃n ma Deo wa píngi,
25 lɛ yã kɛ̀ kú aɔ̃ doka guu papa, kɛ̀ wà bè aɔ̃
zàmagu pãmɛ.
26 Tó Zɛnyodee kɛ̀ mɛ́ à gbarɛawaa bɔ̀ ma De kiia
à mɔ̀, Nini Yãpurade kɛ̀ è bɔ à kiia pì, eé ma sèeda
kɛ.
27 Apinɔ sɔ̃ é ma sèeda kɛ, kɛ̀ á kúmao zaa káaku
yãnzi.

16

1 Ma yã kɛ̀nɔ òare lɛ àton furo yãnzimɛ.
2 Weé aduakɛkpɛ zɛ́ zɔ̃are. À gurɔɔ e suu se kɛ̀ gbɛ̃
kɛ̀ eé a dɛ égɔ̃ daa Luda zĩin ée kɛɛ.
3 Aɔ̃é yã pìnɔ kɛare, kɛ̀ aɔ̃ɔ ma De kɔ̃n mapio dɔ̃ro
yãnzi.
4 Ma yã kɛ̀nɔ òare lɛ tó à gurɔɔ kà, égɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ má òare
kɔ̀.

Luda Nini zĩi

Mɛ́ɛ yã kɛ̀nɔ oare zaa káakuro, kɛ̀ má kúao yãnzi.
5 Mɛ́ɛ taa gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi kiia sa, mɔde a gbɛ̃kee e
ma la guu kɛ̀ mɛ́ɛ taanlo.
6 A nɔ̀sɛ yàka sa kɛ̀ ma yã kɛ̀nɔ òare yãnzi.
7 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, ma tana é àre kɛare, zaakɛ
tó mɛ́ɛ táro, Zɛnyodee pì é mɔ́ a kiiaro. Tó ma ta, mɛ́
à zĩawa.

8 Tó à sù, eé tó anduna a yã zɛ́ dɔ̃ durun kɔ̃n
maakɛnao kɔ̃n yãvɛ̃ɛmmanao musu.
9 Aɔ̃é à yã zɛ́ dɔ̃ durun yã musu, kɛ̀ aɔ̃ɔe ma náanɛ
kɛro yãnzi.
10 Aɔ̃é à yã zɛ́ dɔ̃ maakɛna yã musu, kɛ̀ mɛ́ɛ taa ma
De kiia, é ma e dɔro.
11 Aɔ̃é à yã zɛ́ dɔ̃ yãvɛ̃ɛmmana musu, kɛ̀ yã vɛ̃̀ɛ
anduna kɛ̀ki kínaa yãnzi.
12 Má yã vĩ dɔ pari mà oare, mɔde é yã pìnɔ fɔ̃
gĩaro.
13 Tó Nini Yãpurade sù, eé dɔare aɛ yãpura píngi
guu. Eé yã o a zĩnda dɔ̃naoro, yã kɛ̀ à màn eégae o,
eé yã kɛ̀ èe suunɔ baaru kpáare.
14 Eé ma tɔ́ bɔ, zaakɛ eé ma yãnɔ sɛ́ɛ à tɔ̃kɛ̃are.
15 Pɔ́ kɛ̀ ma Dee vĩ píngi nɛ́ ma pɔ́mɛ. Bee yãnzin
ma bè eé ma yãnɔ sɛ́ɛ à tɔ̃kɛ̃arezi.

Pɔsia liɛna pɔnnaa ũ

16 À gɔ̃̀ féte kɛ̀ é ma e dɔro, à gɔ̃̀ féte kɛ̀ é ma e dɔ.
17 Ben à ìba kenɔ bèkɔ̃nɛ: Bɔ́ yãn èe oowe gwee?
À bè à gɔ̃̀ féte kɛ̀ wé a e dɔro, à gɔ̃̀ féte kɛ̀ wé a e dɔ.
À bè dɔ, ée taa a De kiiamɛ.
18 Ben aɔ̃ bè: À gɔ̃̀ féte kɛ̀ à ò pì dɛ diamɛ? Wée yã
kɛ̀ èe oo pì dɔ̀rɔ dɔ̃ro.
19 Yesu dɔ̃̀ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà a la, ben à bèńnɛ: Kɛ̀ ma
bè à gɔ̃̀ féte kɛ̀ é ma e dɔro, bensɔ̃ à gɔ̃̀ féte kɛ̀ é ma e
dɔ, beeen ée kɔ̃ lalaaziɔ́?
20 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, é ɔ́ɔ dɔ à sósobi kɛ, mɔde
anduna é pɔnnaa kɛ. Égɔ̃ kú pɔsiaa guu, mɔde a
pɔsiaa pì é liɛ pɔnnaa ũ.
21 Tó nɔgbɛ̃ yezi à nɛ́ i, à pɔɔ è yaka kɛ̀ à
wãwãkɛgurɔɔ kà yãnzi. Tó à nɛ́ ì sɔ̃, wãwãa kɛ̀ à kɛ̀

pì è dɔn dɔro. À pɔɔ è kɛ nna, kɛ̀ à nɛ́ dufu ì anduna
guu yãnzi.
22 Lɛn apinɔ sɔ̃ a nɔ̀sɛ yakana lɛ gĩa. Mɛ́ ɛara mà
a e dɔ, a pɔɔ é kɛ nna, gbɛ̃ke sɔ̃ é fɔ̃ à a pɔnnaa pì
síawaro.
23 Zĩ pìan é yãke lama dɔro. Yãpuraan mɛ́ɛ ooare,
ma De é pɔ́ sãnda píngi kɛ̀ é wɛ́ɛ kɛa kɔ̃n ma tɔ́o
kpáawa.
24 Ai tia ée pɔ́ke wɛ́ɛ kɛ kɔ̃n ma tɔ́oro. À wɛ́ɛ kɛ, é
e lɛ a pɔnnaa gɔ̃ papana.

Yesu zɨ̃̀ blè andunaa

25 Ma yã pìnɔ lɛ̀kɔ̃ziaremɛ. À gurɔɔ e suu kɛ̀ mɛ́
yã oare kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinao dɔro, mɛ́ ma De yã oare
wásawasa.
26 Zĩ pìan é wɛ́ɛ kɛ kɔ̃n ma tɔ́o. Mɛ́ɛ oare kɛ̀ mámbe
mɛ́ wɛ́ɛ kɛare ma Dearo,
27 zaakɛ ma De a zĩndanɛ yeazi kɛ̀ á yemazi yãnzi,
bensɔ̃ a ma bɔna à kiia sì.
28 Ma bɔ ma De kiia ma mɔ anduna guu. Tia sa
mɛ́ɛ anduna too mɛ́ɛ taa à kiia.
29 Ben à ìbanɔ bènɛ: Tɔ̀, nɛ́ɛ yã oo kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinao
dɔro, nɛ́ɛ oo wásawasamɛ sa.
30 Wá dɔ̃ sa kɛ̀ ń yã píngi dɔ̃, èe kɛ séto wà yãke
gbekammaro. Bee yãnzin wa n bɔna Luda kiia sìzi.
31 Ben Yesu bèńnɛ: Ée ma náanɛ kɛɛ saɔ́?
32 À gurɔɔ e suu à kà kɔ̀, kɛ̀ é fãakɔ̃a, a baade é tá
a bɛ à ma tó mado. Baa kɔ̃n beeeo má kuu madoro,
zaakɛ ma Dee kúmao.
33 Ma yã kɛ̀nɔ òare, lɛ a làakari gɔ̃ kpaɛna kuuna
ma guu. É wɛ́ɛtãmma e anduna guu, mɔde à nɔ̀sɛ
kpáɛ, ma gĩakɛ ma zɨ̃̀ blè andunaa.

17

Yesu aduakɛna a ìbanɔnɛ

1 Yesu yã pì ona gbɛra à wɛ́ɛ sɛ̀ musu à bè: Baa, à
gurɔɔ kà. Ǹ n Nɛ́ tɔ́ bɔ, lɛ n Nɛ́ n tɔ́ bɔ.
2 Ń tò má iko vĩ gbɛ̃ sãnda píngi musu, lɛ mà
wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaro kpá gbɛ̃ kɛ̀ ń kpàmaanɔa.
3 Mmɔn Luda mɛ̀n do léle yãpurade kɔ̃n mapi
Yesu Kirisi kɛ̀ ń zɔ̃̀o dɔ̃nan wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo pì ũ.
4 Ma n tɔ́ bɔ̀ tɔɔtɛa. Zĩi kɛ̀ ń dàmɛ mà kɛ má kɛ̀ ma
yãa.
5 Baa, ǹ gakui kpáma n kiia tia sa, lán ń kpàma nà
n kiia zaalɛ anduna kaɛnaro.
6 Gbɛ̃ kɛ̀ n ń sɛ́ andunan n ń kpámaanɔ má tò aɔ̃ɔ
n dɔ̃. N pɔ́nɔmɛ, ben n ń kpáma. Aɔ̃ɔ n yã kũna,
7 aɔ̃ɔ dɔ̃̀ sa kɛ̀ yã kɛ̀ ń dàmɛ píngi bɔ̀ n kiiamɛ.
8 Ma yã kɛ̀ ń dàmɛɛ dàńnɛ. Aɔ̃ɔ sì, ben aɔ̃ɔ dɔ̃̀ kɛ̀ ma
bɔ n kiiamɛ yãpura. Aɔ̃ɔ sì sɔ̃ kɛ̀ ḿbe n ma zĩ.
9 Mɛ́ɛ wɛ́ɛ kɛɛńnɛ, èe kɛ andunagbɛ̃nɔn mɛ́ɛ
kɛɛńnɛro, séde gbɛ̃ kɛ̀ n ń kpámaa pìnɔ, zaakɛ n
pɔ́nɔmɛ.
10 Ma gbɛ̃nɔ nɛ́ n gbɛ̃nɔmɛ ń píngi, n pɔ́nɔ nɛ́ ma
pɔ́nɔmɛ píngi. Mɛ́ɛ tɔ́ bɔɔ ń gãzĩ.
11 Mɛ́ɛ suu n kiia, mɛ́gɔ̃ kú anduna guu dɔro,
mɔde aɔ̃pinɔ égɔ̃ kú anduna guu. Ma Baa Kuadon-
ade, ǹgɔ̃ ń kũna kɔ̃n n tɔ́ kɛ̀ ń kpàma gbãaao, lɛ aɔ̃gɔ̃
kuu mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ lán wa bà.
12 Gurɔɔ kɛ̀ má kúńyo, má ń kũna kɔ̃n tɔ́ kɛ̀ ń
kpàmaa pì gbãaao. Ma ń dãkpa, ben aɔ̃ gbɛ̃kee e
sãsãro, séde gbɛ̃ kɛ̀ mì pɛ̀ kaatɛnaa lɛ n yã e à papa
yãnzi.
13 Tia sa mɛ́ɛ suu n kiia. Ma yã kɛ̀nɔ ò anduna
guu, lɛ aɔ̃gɔ̃ pɔnnaa kɛ̀ má vĩi vĩ àgɔ̃ papana ń guu.

14 Ma n yã dàńnɛ, ben anduna zàńgu, kɛ̀ anduna
gbɛ̃nɔmɛ ń ũro yãnzi, lán mapi má dɛ anduna gbɛ̃
ũro nà.
15 Mɛ́ɛ wɛ́ɛ kɛɛmma, èe kɛ lɛ ǹ ń bɔ anduna
guunlo, mɔde lɛ ǹ ń dãkpa zaaa yãnzimɛ.
16 Anduna gbɛ̃nɔmɛ ń ũro, lán mapi má dɛ an-
duna gbɛ̃ ũro nà.
17 Ǹ tó aɔ̃ kuuna gɔ̃ adona kɔ̃n yãpura gbãaao. N
yãn yãpuraa pì ũ.
18 Lán n ma zĩ anduna guu nà, lɛn mapi sɔ̃ ma ń
zĩ anduna guu lɛ.
19 Mɛɛ̀ ma zĩnda kpaamma aɔ̃ yãnzi, lɛ aɔ̃gɔ̃ kuu n
gbɛ̃nɔ ũ yãpura.
20 Èe kɛ mɛ́ɛ wɛ́ɛ kɛɛńnɛ ńdonlo, kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃é ma
náanɛ kɛ ń yã yãnzinɔmɛ dɔ,
21 lɛ aɔ̃ píngi gɔ̃ kuu mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ ũ. Baa, lán ń kú ma
guu nà bensɔ̃ má kú n guu, aɔ̃pinɔ sɔ̃ gɔ̃ kú wa guu
lɛ, lɛ anduna e à sí kɛ̀ ḿbe n ma zĩ.
22 Gakui kɛ̀ ń kpàmaan má kpàḿma, lɛ aɔ̃gɔ̃ kuu
mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ lán wa bà.
23 Má kú ń guu, bensɔ̃ ń kú ma guu, lɛ aɔ̃gɔ̃ kuu
mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ ũ mámmam, lɛ anduna gɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ ḿbe n ma
zĩ, bensɔ̃ ń yeńzi lán ń yemazi nà.
24 Baa, gbɛ̃ kɛ̀ ń kpàmaanɔ, má yezi aɔ̃gɔ̃ kú guu kɛ̀
má kún, lɛ aɔ̃ wɛ́ɛ si ma gakuilɛ, gakui kɛ̀ ń kpàma
kɛ̀ ń yemazi zaalɛ anduna kaɛnaroo.
25 Baa Maa, anduna n dɔ̃ro, mɔde má n dɔ̃, ben
gbɛ̃ kɛ̀nɔɔ dɔ̃ kɛ̀ ḿbe n ma zĩ.
26 Má tò aɔ̃ɔ n dɔ̃, mɛ́gae tó aɔ̃gɔ̃ n dɔ̃, lɛ yenzi kɛ̀ ń
vĩmao gɔ̃ kú ń guu, lɛ mapi sɔ̃ màgɔ̃ kú ń guu.

18

Yesu kũna
(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)

1 Yesu yã pì ona gbɛra à bɔ̀ kɔ̃n a ìbanɔ, ben aɔ̃ bikũ̀
Kidironu baa kãa kpa. Swadako kú gwe, ben à gɛ̃̀n
kɔ̃n a ìbanɔ.
2 Yudasi bɔnkpɛɛdee sɔ̃ɔ guu pì dɔ̃, zaakɛ Yesu kɔ̃n
a ìbanɔ ègɔ̃ kaakɔ̃a gwe baabɔrɛ.
3 Ben Yudasi gàa gwe kɔ̃n soza gãli dooo kɔ̃n
dogari kɛ̀ sa'orikinɔ kɔ̃n Farisinɔ ń zĩnɔ. Aɔ̃ɔ fitianɔ
kũna kɔ̃n sɛ̃̀tɛnɔ kɔ̃n gɔ̃kɛbɔnɔ.
4 Yesu yã kɛ̀ eé a lee dɔ̃ píngi, ben à bɔ̀ à dàńlɛ à ń
lá à bè: Dén ée wɛtɛɛ?
5 Aɔ̃ wèàla wà bè: Yesu Nazarɛtimɛ. À bèńnɛ:
Mámbe à ũ. Yudasi bɔnkpɛɛdee pì kúńyo.
6 Kɛ̀ Yesu bèńnɛ, mámbe à ũ, ben aɔ̃ tatakpɛɛ kɛ̀, aɔ̃
bɔ̀ wà lɛ̀ɛ.
7 Yesu ń lá dɔ: Dén ée wɛtɛɛ? Ben aɔ̃ bè: Yesu
Nazarɛtimɛ.
8 Yesu wèńla dɔ à bè: Má òare kɛ̀ mámbe à ũ. Tó
mámbe ée ma wɛtɛɛ, à tó gbɛ̃ kɛ̀nɔ tá.
9 À ò lɛ lɛ yã kɛ̀ à ò yãa e à papa yãnzimɛ, kɛ̀ à bè:
Gbɛ̃ kɛ̀ n ń kpámaanɔ, aɔ̃ gbɛ̃kee e sãsãro.
10 Simɔ Pita fɛ̃ɛdaa logona, ben à wòto à sa'oriki
ìsi zĩ̀ri lɛ̀o à à swã ɔplaa gò. Zĩ̀ri pì tɔ́n Malaku.
11 Ben Yesu bè Pitanɛ: Ǹ n fɛ̃ɛdaa sɔtɔ a kpɛ́ɛn. Mɛ́
togo'i kɛ̀ ma Dee dìɛmɛ í miroo?
12 Ben sozanɔ kɔ̃n ń gbɛ̃nsio kɔ̃n Yuda dogarinɔ
Yesu kũ̀ aɔ̃ à yì.
13 Ben aɔ̃ gàao Anasa kiia gĩa. Anasa nɛ́ Kayafa kɛ̀
dɛ sa'oriki ìsi ũ wɛ̃̀ beeea anzuremɛ.
14 Kayafa bé à lɛ́ dà Yuda gbãadeenɔa yã à bè: À
maa gbɛ̃ mɛ̀n doo ga baade píngi gɛ̃ɛ ũmɛ.

Pita lɛ́sɛna Yesuzi
(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)

15 Simɔ Pita kɔ̃n ìba pãndeo tɛ́ Yesu kpɛɛ. Sa'oriki
ìsi ìba pãnde pì dɔ̃, ben ìba pì tɛ́ Yesuzi à gɛ̃̀ sa'oriki
ìsi pì bɛ ua,
16 mɔde Pita gɔ̃̀ zɛ kpɛɛlɛa gãarɛ. Ben ìba kɛ̀
sa'oriki ìsi dɔ̃ɔ pì gàa à yã ò nɔgbɛ̃ kɛ̀ èe zɛ́ pì
dãkpaanɛ, ben à tò Pita gɛ̃̀.
17 Ben nɔgbɛ̃ zɛ́dãkpari pì Pita là à bè: Gɔ̃gbɛ̃ pì
ìbanɔ dokemɛ n ũroo? Pita wèàla à bè: Mámbeero!
18 Zɩ̀rinɔ kɔ̃n dogarinɔɔ e tɛ́ kɛ̀ aɔ̃ɔ lè kpákpaa kɛ̀ ĩa
kuu yãnzi. Pita kúńyo gwe, èe tɛ́ kpákpaa se.

Sa'oriki yãlalana Yesua
(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)

19 Ben sa'oriki ìsi e Yesu lalaa à ìbanɔ yãzi kɔ̃n à
yãdannɛnao.
20 Yesu wèàla à bè: Ma yã ò baade píngine gupu-
raaa. Ma yã dàdańnɛ aduakɛkpɛnɔ guu kɔ̃n Luda
uao, guu kɛ̀ Yudanɔ è kɔ̃ kakɔ̃an ń píngi. Mɛ́ɛ yãke o
asii guuro.
21 Bɔ́yãnzi nɛ́ɛ ma lalaazi? Ǹ ma yãmarinɔ la, aɔ̃
yã kɛ̀ má òńnɛ dɔ̃.
22 Kɛ̀ Yesu yã ò lɛ, dogari kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔ doke
à swãn kɛ̀ à bè: Wè yã we sa'oriki ìsila lɛro.
23 Yesu wèàla à bè: Tó yã zaaan má ò, ǹ o wà ma.
Tó yãpuraan má ò sɔ̃, bɔ́yãnzin n ma lɛzi?
24 Ben Anasa Yesu gbàrɛ sa'oriki ìsi Kayafa kiia
yina.

Pita ɛara à lɛ́sɛna Yesuzi dɔ
(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)

25 Pita kpɛ́ zɛ gwe èe tɛ́ kpákpaa. Ben wà à là wà
bè: À ìbanɔ doken n ũroo? Pita lɛ́ sɛ̀ à bè: Mámbeero!
26 Sa'oriki ìsi zɪ̃̀rinɔ doke nɛ́ gbɛ̃ kɛ̀ Pita à à swã gò
danɛmɛ, ben à bè: Mɛ́ɛ a e lɛdo swadako guuroo?
27 Ben Pita lɛ́ sɛ̀ dɔ. Zaa gwe gɔ̃ɔ koo lɛ́ zù.

Pilati yãkpaɛkɛna kɔ̃n Yesuo (Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)

28 Gukɛ̃̀kɔ̃anao ben Yuda gbãadeenɔ bɔ̀ kɔ̃n
Yesuo Kayafa bɛ, aɔ̃ gàao bùsu gbɛ̃nsi bɛ. Aɔ̃ɔe gɛ̃
à bɛro, lɛ aɔ̃tongɔ̃ gbãsĩro yãnzi, zaakɛ aɔ̃ɔ yezi wà
Banla zĩbaa kɛmɛ.
29 Bee yãnzi Pilati bɔ̀ à mɔ̀ ń kiia à bè: Bɔ́ yãn a be
gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̀?
30 Aɔ̃ wèàla wà bè: Tó zaakɛrinlo, lɛ wée mɔ́ wà à
kpámmaro.
31 Ben Pilati bèńnɛ: À à sɛ́ à gá yãkpaɛ kɛo a zĩnda
dokaa. Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Wá gbɛ̃dɛna zɛ́ vĩro.
32 Beee kɛ̀ lɛ yã kɛ̀ Yesu ò e à papa yãnzimɛ, kɛ̀ à
a ga yã taka ò.
33 Ben Pilati ɛ̀ara à gɛ̃̀ ua. À Yesu sìsi, ben à à là à
bè: Ḿbe Yudanɔ kína ũɔ́?
34 Yesu wèàla à bè: Nɛ́ɛ oo lɛ kɔ̃n n zĩndaon yɔ́, ke
wà ma yã ònnɛmɛ?
35 Pilati bè: Yudan ma ũɔ́? N boriinɔ kɔ̃n n
sa'orikinɔ bé wà n kpama. Bɔ́n ń kɛ̀?
36 Yesu bè: Ma kpata nɛ́ anduna kɛ̀ki pɔ́nlo. Tó
ma kpata nɛ́ anduna kɛ̀ki pɔ́mɛ, lɛ ma ìbanɔ zɪ̃̀ kà
lɛ wàton ma kpá Yuda gbãadeenɔaro. Ma kpata nɛ́
anduna kɛ̀ki pɔ́nlo.
37 Ben Pilati bènɛ: Ase kínamɛ n ũu? Yesu wèàla
à bè: Ń ò a zɛ́a kɛ̀ kínan ma ũ. Wà ma i, ben ma mɔ

anduna guu yãpura sèedadee ũ. Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ yãpura
pɔ́ ũu è ma yã ma.
38 Pilati bè: Bɔ́n yãpuraa ũu?

Yãdana Yesula
(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)

Kɛ̀ à ò lɛ, à ɛ̀ara à bɔ̀ à gàa Yuda gbãadeenɔ kiia à
bèńnɛ: Mɛ́ɛ taari ke e gbɛ̃ kɛ̀aro.
39 Á fɛɛakaarayã vĩ kɛ̀ mɛɛ̀ pisinanɔ doke
gbarɛare Banla zĩbaa zĩ. Á yezi mà Yudanɔ kína
gbarɛaren yɔ́?
40 Ben aɔ̃ wii lɛ̀ dɔ wà bè: Àmbeero, Barabamɛ!
Baraba pì sɔ̃ nɛ́ kpãi wɛ́ɛdewɛmɛ.

19

1 Ben Pilati bè, wà Yesu kũ wà à gbɛ̃ flȁo.
2 Ben sozanɔ lɛ̀ fùra tȁ aɔ̃ kùnɛ aɔ̃ gumusu tɛ̃aa
dànɛ.
3 Aɔ̃ɔe sɔ̃ɔzi doodo aɔ̃ɔe bee: Fɔɔ, Yudanɔ kína!
Ben aɔ̃ɔe à swãn kɛkɛɛ.
4 Pilati ɛ̀ara à bɔ̀ dɔ, ben à bè gbɛ̃nɔnɛ: À gwa, mɛ́ɛ
bɔɔoare bàazi kɛ̀, lɛ à e à dɔ̃ kɛ̀ mɛ́ɛ yãke earo.
5 Yesu bɔ̀ bàazi, à lɛ̀ fùra pì kuna à gumusu wɛ́ɛdee
pì dana. Ben Pilati bèńnɛ: Gɔ̃gbɛ̃ pìn yɛ̀!
6 Kɛ̀ sa'orikinɔ kɔ̃n dogarinɔ à è, aɔ̃ wii lɛ̀ wà bè:
Ǹ à pá lía! Ǹ à pá lía! Ben Pilati bèńnɛ: À à kũ à pá
lía a zĩnda, zaakɛ mɛ́ɛ taari ke earo.
7 Yuda gbãadee pìnɔ wèàla wà bè: Wá doka vĩ,
bensɔ̃ doka pì bè séde à ga, kɛ̀ à a zĩnda dìɛ Luda Nɛ́
ũ yãnzi.
8 Kɛ̀ Pilati yã pì mà, ben vĩa kɛ̀kɛ à à kȕ.
9 À ɛ̀ara à gɛ̀ kɔ̃n Yesuo ua dɔ, ben à à là à bè: N bɔ
mámɛ? Yesu e weàlaro,

10 ben Pilati bènɛ: Nɛ́ yã o maoroo? Ń dɔ̃ kɛ̀ má n
gbarɛna iko vĩ, bensɔ̃ má n pana lía iko vĩroo?
11 Yesu wèàla à bè: Ń iko ke vĩ ma musuro, sé kɛ̀
Ludaa kpàmmaa. Bee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ ma kpammaa
durun bé à bíta.
12 Zaa gurɔ beeea Pilati e zɛ́ wɛtɛɛ à à gbarɛ, mɔde
Yuda gbãadeenɔ wii lɛ̀ wà bè: Tó n gbɛ̃ pì gbàrɛ,
Siza gbɛ̃nnamɛ n ũro. Gbɛ̃ kɛ̀ à a zĩnda dìɛ kína ũ
íbɛtɛ kpà kɔ̃n Sizaomɛ.
13 Kɛ̀ Pilati yã beee mà, à bè wà bɔ kɔ̃n Yesuo
bàazi. Ben à vɛ̃̀ɛ a tintia guu kɛ̀ wè be gbɛ̀
gusararaan, kɔ̃n Eberu yão sɔ̃, Gabata.
14 Banla zĩbaa sorukɛgurɔɔ zĩmɛ, ɔfãntɛ̃ kà
mìdangura. Ben Pilati bè Yuda gbãadee pìnɔnɛ:
A kínan yɛ̀.
15 Ben aɔ̃ɔe wii lɛɛ wèe bee: Ǹ à dɛ. Ǹ à dɛ. Ǹ à
pá lía. Pilati bèńnɛ: Mɛ́ a kína pá líaɔ́? Sa'orikinɔ bè:
Siza baasiro, wá kína ke vĩro.
16 Ben Pilati Yesu kpàḿma aɔ̃ à pá lía.

Yesu pana lía
(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43)

Ben aɔ̃ à sɛ̀ wà tào.
17 Yesu bɔ̀ wɛ́tɛ guu à a zĩnda líkpangbãroo sɛna,
à gàa guu kɛ̀ wè be Mìwatorokiia, kɔ̃n Eberu yão sɔ̃
Gɔgɔta.
18 Gwen wà à pà lía kɔ̃n gɔ̃ɔn plaa pãndenɔ, gbɛ̃
doo à ɔplaazi gbɛ̃ doo à ɔzɛɛzi, ben Yesu kú ń
dagura.
19 Pilati takada kɛ̃̀ à nà Yesu líkpangbãroo pìa. Yã
kɛ̀ à kɛ̃̀ pìn yɛ̀:

Yesu Nazarɛti, Yudanɔ kína.

20 Yudanɔ takada kɛ̀ à kɛ̃̀ pì kyó kɛ̀ pari, zaakɛ guu
kɛ̀ wà Yesu pà lían pì zɑ̃̀ kɔ̃n wɛ́tɛoro. Wà lá pì kɛ̃̀ kɔ̃n
Eberu yɑ̃o kɔ̃n Romudeenɔ yɑ̃o kɔ̃n Giriki yɑ̃omɛ.
21 Ben Yuda sa'orikinɔ bè Pilatinɛ: Ǹton kɛ̃ ǹ be
Yudanɔ kínaro, mɔde ǹ kɛ̃ kɛ̀ àmbe à bè Yudanɔ
kínan a ũ.
22 Pilati bè: Yɑ̃ kɛ̀ má kɛ̃̀n má kɛ̃̀.
23 Kɛ̀ sozanɔ Yesu pà lía wà yɑ̃̀a, ben aɔ̃ à pɔ́kɑ̃sɑ̃anɔ
sɛ̀ɛ wà kpàatɛtɛ lɛo siigɔ̃ baade mìa. Aɔ̃ à utagyaba
kɛ̀ wà tɑ̃̀ nabina sai zaa musu ai gĩzĩ sɛ̀ dɔ,
24 ben aɔ̃ bèkɔ̃nɛ: Wàton uta pì kɛ̃kɛ̃kɔ̃rɛro. Wà
kàbankpɛ kɛ lɛ wàgɔ̃ dɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ eé gɔ̃nɛ. Aɔ̃ɔ kɛ̀ lɛ, lɛ
yɑ̃ kɛ̀ wà kɛ̃̀ Luda yɑ̃n e à papamɛ, kɛ̀ wà bè:
Aɔ̃ ma pɔ́kɑ̃sɑ̃anɔ kpàatɛtɛkɔ̃nɛ,
aɔ̃ kàbankpɛ kɛ̀ ma uta yɑ̃nzi.
Bee yɑ̃nzin sozanɔɔ kɛ̀ lɛzi.
25 Yesu da kɔ̃n à da dɑ̃aroo kɔ̃n Kolopa naɔ̃ Maria-
mao kɔ̃n Mariama Magadalɛnio kú lí kɛ̀ wà Yesu
pàa saɛ.
26 Kɛ̀ Yesu a da kɔ̃n a ìba kɛ̀ à yezio è zɛna kɔ̃ saɛ, à
bè a danɛ: Nɔgbɛ̃, n nɛ́n yɛ̀!
27 Ben à bè ìba pìnɛ: N dan yɛ̀! Zaa zĩ beeean ìba pì
à sɛ̀ à tào a bɛ.

Yesu gana
(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49)

28 Beee gbɛra Yesu dɔ̃ kɛ̀ à píngi pàpa. Lɛ yɑ̃ kɛ̀
kɛ̃na Luda yɑ̃n e à papa ben à bè: Ímii e ma dɛɛ.
29 Loo kú gwe, geepiwɛ̃ kpɑ̃̀kpɑ̃ kán pana. Ben
wà sabo kpàɛ wɛ̃ɛ pì guu wà pɛ̀ sɛ̃̀lia wà dɔ̀ Yesunɛ
a lɛ́a.
30 Kɛ̀ à wɛ̃ɛ pì mì à bè: Yɑ̃ yɑ̃̀a. Ben à a mì pɛ̀ɛ à a
wɛ̃̀ndi gbàrɛ.

Yesu zɔ̃na kɔ̃n sário

31 Kámmaboguro sorukɛgurɔɔ zĩmɛ. Yuda
gbãadeenɔɔ yezi gɛ̀nɔ gɔ̃ lía ai kámmaboguroɔ zĩro,
zaakɛ kámmabogurɔɔ zĩ pì nɛ́ gurɔ ìsimɛ. Ben aɔ̃ gàa
wà wɛ́ɛ kɛ̀ Pilatia wà ń gbá ɛ́'ɛ wà ń pita.
32 Ben sozanɔ gàa wà gbɛ̃ káaku kɛ̀ wà pà lía lɛdo
kɔ̃n Yesuo gbá ɛ̀'ɛ kɔ̃n à plaade pɔ́o dɔ.
33 Kɛ̀ aɔ̃ kà Yesu kiia, aɔ̃ɔ è à gĩakɛ à gà kɔ̀, ben aɔ̃ɔe
à gbá ɛ́'ɛro.
34 Ben sozanɔ doke Yesu zɔ̏ kɔ̃n sário a gbȁntɛ̃a.
Gwe gɔ̃ɔ aru kɔ̃n ío bɔ̀ɛ.
35 Gbɛ̃ kɛ̀ yã pì è wɛ́ɛo bé à ò. À sèedakɛna yãpuraa
vĩ, à dɔ̃ kɛ̀ yãpuraan ée oo, lɛ apinɔ sɔ̃ à e à Yesu
náanɛ kɛ.
36 Yã beeenɔ kɛ̀ lɛ yã kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn kɛ̀kii
papamɛ, wà bè: Weé à wá ke ɛ́ro.
37 À kɛ̃na Luda yãn dɔ wà bè: Aɔ̃é gbɛ̃ kɛ̀ wà à zɔ̏
gwa.

Yesu vĩina
(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)

38 Beee gbɛra Yusufu Arimatea gàa à wɛ́ɛ kɛ̀
Pilatia, lɛ à a gba zɛ́ à Yesu gɛ̀ pita. Yesu ìbamɛ asii
guu, kɛ̀ èe vĩa kɛɛ Yuda gbãadeenɔnɛ yãnzi. Pilati
wènɛ, ben à gàa à à gɛ̀ sɛ̀ à tào.
39 Nikodɛmu kɛ̀ gàa Yesu kiia gwãavĩ gàa se kɔ̃n
lí'ɔɔo yãkɔ̃tɛna kɔ̃n ɛ̃zɛ̃ kɛ̀ è tó gɛ̀ vãrooo à kà kiloo
baaakuri taka.
40 Ben aɔ̃ Yesu gɛ̀ sɛ̀ aɔ̃ táaru bisanɔ fȉfĩa kɔ̃n ɛ̃zɛ̃
pìo, lán Yudanɔ è gɛ̀ kpe da nà ń fɛɛakaarayã guu.
41 Kara kú guu kɛ̀ wà Yesu pà lía pìn. Gbɛ̀wɛɛ kɛ̀
wà sɔ̀ mira ũ dufu kú kara pì guu, wèe gbɛ̃ke dan
zikiro.

42 Gwen aɔ̃ Yesu dàɛn, kɛ̀ à zɛ̃̀ńyoro, kɛ̀ dɔ Yudanɔ
kámmaboguroɔ e kaa yãnzi.

20

Yesu fɛɛ à bɔna gaan (Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

1 Azumanɛngo zĩ kɔngɔ idɛ-idɛ Mariama Maga-
dalɛni bɔ̀ à gàa mira kiia, ben à lè gbɛ̀ gona mira
lɛ́a.
2 Ben à bàa lɛ̀ à gàa Simɔ Pita kiia kɔ̃n ìba pãnde kɛ̀
Yesu yezi pìo à bɛ̀ńnɛ: Wà Dii bɔ̀ miran, wá dɔ̃ guu
kɛ̀ wà à dànlo.
3 Ben Pita kɔ̃n ìba pãnde pìo fɛ̀ɛ wà gàa mira kiia.
4 Aɔ̃ gɔ̃ɔn plaa ń píngi e bàa lɛɛ lɛdo, ben ìba pãnde
pì bà nna dɛ Pitala, à kà mira kiia káaku.
5 Kɛ̀ à wɛ́ɛ kpàɛn, ben à táaru bisanɔ è kaɛna,
mɔde èe gɛ̃ à guuro.
6 Kɛ̀ Simɔ Pita kà à gbɛra, ben à gɛ̃̀ miran. À táaru
bisa pì è kaɛna
7 kɔ̃n bisa kɛ̀ wà fĩ̀fĩ à mìao. Bisa pì pɛkɔ̃rɛna kɔ̃n
pɔ́lɛ pìnɔoro, à kokona diɛna adomɛ.
8 Ben ìba kɛ̀ kà mira kiia káaku pì gɛ̃̀ se. À è, ben à
sì.
9 Ai tia aɔ̃ɔe yã kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn dɔ̀rɔ dɔ̃ro kɛ̀ wà
bè, eé fɛɛ bɔna gaan.
10 Ben ìba gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ ɛ̀ara wà tà bɛ.

Yesu bɔ à mɔna Mariama Magadalɛnizi (Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

11 Mariama zɛna mirawɛɛ lɛ́a, èe ɔ́ɔ dɔɔ. Lán èe ɔ́ɔ
dɔɔ nà lɛ, ben à wɛ́ɛ kpàɛ mirawɛɛn.

12 Ben à malaika gɔ̃ɔn plaaanɔ è vɛ̃ɛna guu kɛ̀ wà
Yesu gɛ̀ dàɛn yãa. À doo kú mìzi kpa, à doo sɔ̃ gbá
kpa. Aɔ̃ɔ uta puraa dana.
13 Ben aɔ̃ à là wà bè: Nɔgbɛ̃, bɔ́ bé à n le nɛ́ɛ ɔ́ɔ dɔɔ?
À wèńla à bè: Wà ma Dii sɛ̀ wà tàomɛ, má dɔ̃ guu kɛ̀
wà à dàɛnlo.
14 Kɛ̀ à ò lɛ, ben à lìɛ à Yesu è zɛna, mɔde èe dɔ̃ kɛ̀
Yesunlo.
15 Yesu à là à bè: Nɔgbɛ̃, bɔ́yãnzin nɛ́ɛ ɔ́ɔ dɔɔzi?
Dén nɛ́ɛ wɛtɛɛ? Mariama e daa karadeemɛ, ben à
bènɛ: Maree, tó ḿbe n à sɛ̀ n bɔo, ǹ omɛ guu kɛ̀ n à
dàɛn lɛ mà gá mà à sɛ́.
16 Yesu bènɛ: Mariama! Ben à aɛ dɔ̀a à bènɛ kɔ̃n
Eberu yão: Rabi! Tɔ́ pì bè Dannɛri.
17 Yesu bènɛ: Ǹton ɔ kɛmaro, mɛ́ɛ tá ma De kiia
kɔ̀ro. Ǹ gá ǹ o ma gbɛ̃nɔnɛ mɛ́ɛ taa ma De kɔ̃n ń Deo
kiia, ma Luda kɔ̃n ń Ludao kiia.
18 Ben Mariama Magadalɛni gàa à à baaru kpà à
ìbanɔnɛ à bè: Ma Dii è. Ben à yã kɛ̀ à ònɛ tɔ̃kɛ̃̀ńnɛ.

Yesu bɔ à mɔna a ìbanɔzi
(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Luk 24:36-49)

19 Azumanɛngo beeea uusiɛ à ìbanɔ kakɔ̃ana
kpɛ́n, aɔ̃ gbà tàtańlɛ aɔ̃ mɔ̀nɛ kã̀, kɛ aɔ̃ɔe vĩa kɛɛ Yuda
gbãadeenɔnɛ yãnzi. Ben Yesu mɔ̀ à zɛ̀ ń tɛ́ à bèńnɛ:
Àgɔ̃ kú aafiao!
20 Kɛ̀ à ò lɛ, ben à a ɔɔnɔ ɔ̀dɔańnɛ kɔ̃n a gbã̀ntɛ̃o.
Kɛ̀ ìba pìnɔ Dii è, aɔ̃ pɔɔ kɛ̀ nna maamaa.
21 Yesu ɛ̀ara à bèńnɛ: Àgɔ̃ kuu aafiao! Lán ma De
ma zĩ nà, lɛn mɛ́ɛ a zĩi lɛ.
22 Kɛ̀ à ò lɛ, ben à ĩa vùḿma kɔ̃n lɛ́o à bè: À Luda
Nini sí.

23 Gbɛ̃ kɛ̀ a ń kɛ̃ kɔ̃n ń durunnɔ, à kɛ̀ḿman gwe.
Gbɛ̃ kɛ̀ ée ń kɛ̃nɛro sɔ̃, eé kɛ̃ḿmaro.

Yesu kɔ̃n Tomasio

24 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu mɔ̀, Tomasi, à ìba gɔ̃ɔn kuri
awɛɛplaaanɔ doke kɛ̀ wè benɛ Sìka kúńyoro.
25 Ben à ìba kpaaanɔ bènɛ: Wa Dii è. Ben à bèńnɛ:
Tó mɛ́ɛ kuusa gbɛ̀ e à ɔɔnɔ guu ma ɔnɛtee pɛ̀nlo,
bensɔ̃ mɛ́ɛ ɔ zɔ̃ à gbɛ̃̀ntɛ̃aro, mɛ́ síro.
26 À gurɔ làa à ìbanɔɔ kú kpɛ́n dɔ, Tomasi kúńyo
sa. Aɔ̃ gbà tàtańlɛ aɔ̃ mɔ̀nɛ kã̀, ben Yesu mɔ̀ à zɛ̀ ń tɛ́
à bè: Àgɔ̃ kuu aafiao!
27 Ben à bè Tomasinɛ: Ǹ n ɔnɛtee pɛ́ ma ɔɔ guu kɛ̀
ǹ gwa, ǹ n ɔɔ zɔ̃ ma gbɛ̃̀ntɛ̃a. Ǹton seka kɛ dɔro. Ǹ
ma náanɛ kɛ.
28 Tomasi wèàla à bè: Ma Dii, ma Luda.
29 Yesu bènɛ: Kɛ̀ n ma e yãnzin n ma náanɛ kɛ̀zi.
Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ma náanɛ kɛ̀ ma ena
sainɔ ũ.
30 Yesu dabuyã pãndenɔ kɛ̀ pari a ìbanɔ wɛ́ɛ wáa
kɛ̀ wèe kɛ̃ takada kɛ̀ guuro.
31 Mɔde wà yã kɛ̀nɔ kɛ̀, lɛ à e à Yesu sí Luda Nɛ́
Mɛsaya ũ à wɛ̀ndi e à náanɛkɛna guu yãnzimɛ.

21

Yesu a zĩnda ɔ̀dɔa a ìbanɔnɛ sɛ̀bɛ lɛ́a

1 Beee gbɛra Yesu ɛ̀ara à a zĩnda ɔ̀dɔa a ìbanɔnɛ dɔ
Tiberia sɛ̀bɛ lɛ́a. Lán kɛ̀ bàn à a zĩnda ɔ̀dɔańnɛ.
2 Simɔ Pita kú lɛdo kɔ̃n Tomasi kɛ̀ wè benɛ Sìkao
kɔ̃n Natanaɛli kɛ̀ bɔ̀ Kana, Galili bùsuo kɔ̃n Zebedi
nɛ́nɔ kɔ̃n Yesu ìba gɔ̃ɔn plaa pãndenɔ.

3 Simɔ Pita bèńnɛ: Mɛ́ɛ gaa kpɔ̀ wɛ. Ben aɔ̃ bènɛ:
Wapinɔ se wé gányo. Ben aɔ̃ gàa wà gɛ̃̀ góro'itɛ guu,
mɔde aɔ̃ɔe pɔ́ke kũ gwãavĩ beeearo.
4 Kɛ̀ guu e mɔɔ dɔ, Yesu zɛna baa, mɔde a ìbanɔɔ e
dɔ̃ kɛ̀ àmbeeero.
5 Ben à lɛ́ zùńzi à bè: Gbɛ̃nɔ, ée pɔ́ke e á kũ̀roo? Aɔ̃
bè: Auo!
6 Ben à bèńnɛ: À kằmbɛɛ táaru zu góro ɔplazi é pɔ́
kũ. Kɛ̀ aɔ̃ɔ zù, aɔ̃ kpɔ̀ kũ̀ paripari aɔ̃ fùa wà sɛ́.
7 Ben ìba kɛ̀ Yesu yezi pì bè Simɔ Pitanɛ: Diimɛ.
Pita uta danaro. Kɛ̀ à mà wà bè Diimɛ, ben à a uta
sɛ̀ à dà à kùsi ía.
8 Ìba kpaaanɔɔ e kằmbɛɛ táaru gáɛɛ pana kɔ̃n kpɔ̀o
aɔ̃ɔe suuo kɔ̃n góroo, zaakɛ aɔ̃ɔ zằ kɔ̃n baaoro, à dɛ
mita basɔɔro takalaro.
9 Kɛ̀ aɔ̃ bikũ̀ baa, aɔ̃ burɛdi è kaɛna gwe kɔ̃n kpɔ̀o
kpákpatɛana.
10 Yesu bèńnɛ: À mɔ́ kɔ̃n kpɔ̀ kɛ̀ á kũ̀ tiaao kenɔ.
11 Ben Simɔ Pita gɛ̃̀ góro guu à kằmbɛɛ táaru
gàɛ à bikũ̀o baa. À pana kɔ̃n kpɔ̀ gbɛ̃̀ntɛ̃nɔ mɛ̀n
baswɛɛplaa akuri awɛɛ'aagɔ̃. Baa kɛ̀ à pari lɛ, táaru
pì e kɛ̃ro.
12 Yesu bèńnɛ: À mɔ́ à pɔ́ ble. À ìba kee e fɔ̃ à lɛ́ bɔ̀
à à là dén à ũro, zaakɛ aɔ̃ɔ dɔ̃ kɛ̀ Diimɛ.
13 Yesu gàa à burɛdi sɛ̀ à kpàḿma. Lɛn à kɛ̀ lɛ kɔ̃n
kpɔ̀o dɔ.
14 Yesu a zĩnda ɔdɔana a ìbanɔnɛ gɛ̃̀n aagɔ̃deen
gwe à fɛɛna bɔna gaan gbɛra.

Yesu kɔ̃n Pitao

15 Kɛ̀ aɔ̃ pɔ́ blè wà yằa, Yesu Simɔ Pita là à bè:
Yohana nɛ́ Simɔ, ń yemazi dɛ gbɛ̃ kɛ̀nɔlaɔ́? À wèàla

à bè: Eè Dii, ń dɔ̃ kɛ̀ má yenzi. Yesu bènɛ: Ǹ pɔ́blee
kpá ma sãnɛ bɔ̀rɔnɔa.
16 À gɛ̃̀n plaade Yesu ɛ̀ara à à là dɔ à bè: Yohana
nɛ́ Simɔ, ń yemaziɔ́? À wèàla à bè: Eè Dii, ń dɔ̃ kɛ̀
má yenzi. Yesu bènɛ: Ǹ ma sãanɔ dãmɛ.
17 À à là à gɛ̃̀n aagɔ̃de à bè: Yohana nɛ́ Simɔ, ń
yemaziɔ́? Kɛ̀ Yesu Pita là à gɛ̃̀n aagɔ̃de tó à yeazi,
à pɔɔ yàka, ben à bènɛ: Dii, ń yã píngi dɔ̃. Ń dɔ̃ kɛ̀ má
yenzi. Yesu bènɛ: Ǹ pɔ́blee kpá ma sãanɔa.
18 Yãpuraan mɛ́ɛ oonnɛ, kɛ̀ ń dɛ gɔ̃kparɛ ũ, nɛɛ̀ pɔ́
da n zĩnda ǹ gá guu kɛ̀ ń yezin, mɔde tó n zi kũ̀, nɛ́
n ɔɔnɔ poro, gbɛ̃ pãnde é dannɛ à gányo guu kɛ̀ ń
yeziroon.
19 Kɛ̀ Yesu ò lɛ, Pita gaa kɛ̀ eé Luda tɔ́ bɔɔn à tɛ́a.
Beee gbɛra Yesu bènɛ: Ǹ tɛ́mazi.

Yesu kɔ̃n ìba kɛ̀ Yesu yezio

20 Pita lìɛ à ìba kɛ̀ Yesu yezi pì è tɛ́ńzi. Gbɛ̃ pì bé
à nà Diizi gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ blee, à à là gbɛ̃ kɛ̀ eé à
kpáḿmazi.
21 Kɛ̀ Pita à è, à bè Yesunɛ: Dii, gbɛ̃ kɛ̀ sɔ̃ nɛ́?
22 Yesu bènɛ: Tó má yezi àgɔ̃ kú wɛ̃̀ndio ai màgɔ̃
gá su, à yã n e mámɛ? Ǹgɔ̃ tɛ́mazi dé.
23 Ben yã pì dàgula Yesudeenɔ tɛ́ kɛ̀ ìba pì é garo.
Mɔde Yesu e onɛ kɛ̀ eé gí gazinlo. À bè, tó á yezi àgɔ̃
kuu ai àgɔ̃ gá su, à yã à e mámɛ?
24 Ìba pì bé à yã kɛ̀nɔ sèeda kɛ̀. Àmbe à takada kɛ̀
kɛ̃̀, ben wá dɔ̃ kɛ̀ à sèedakɛna náanɛ vĩ.

Mìdɛna

25 Yesu yã pãndenɔ kɛ̀ paripari dɔ. Tó wà kɛ̃̀
takada guu doodo píngi, mɛ́ɛ daa anduna a zĩndanɛ
é fɔ̃ à takada kɛ̀ wà kɛ̃̀ pìnɔ síro.

Luda yã̋ takada kɔ̃n Bokobaru yã̋o
The New Testament and portions of the Old Testament in the Bokobaru language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5